

VNG MAGAZINE

05

28 MAART
2025

THEMA
INNOVATIE

KUNSTMATIGE INTELLIGENTIE

De lokroep van AI

MAAIKE HARBERS

'BLIJF GOED NADENKEN
OVER AI-INZET'

MONTFERLAND

'AI IS MEER DAN ALLEEN
EEN IT-PROJECT'

KUNSTPROJECT

RAADSLEDEN ZETTEN DE
TOEKOMST CENTRAAL

VOORKOM EEN ZOEKTOCHT NAAR DE JUISTE KENGETALLEN

ZORG DAT JE OP DE HOOGTE BENT!

Heb je als deskundige in jouw dagelijkse praktijk regelmatig comptabele gegevens nodig op het gebied van sociale zekerheid, maatschappelijke dienstverlening, gezondheid, belastingen, huurtoeslag en arbeidsmarktmaatregelen? Of bijvoorbeeld op het gebied van de wet woz, loonbelasting, premieheffingen en zorgverzekering?

Met deze nieuwe actuele wettenbundels van Sdu word je optimaal geïnformeerd.

TE BESTELLEN VIA: www.sdu.nl/shop

Sdu

IN DIT NUMMER

NUMMER 5 • 28 MAART 2025 • JAARGANG 79

Coverfoto: Shutterstock/AI | Nummer 6 verschijnt op 11 april 2025

Ledenbijeenkomst

Een oplossing voor het ravijnjaar is nog steeds ver uit het zicht. Er staat echt iets op het spel, zegt VNG-voorzitter Sharon Dijksma.

THEMA Maaïke Harbers

Blijf goed nadenken over de inzet van kunstmatige intelligentie, zegt de Rotterdamse lector.

THEMA Montferland

De Achterhoekse gemeente loopt voorop met AI, maar wil niet roekeloos zijn.

3

VNG
MAGAZINE
2025

THEMA Buitenruimte

Slimme technologie kan kinderen juist stimuleren om buiten te spelen.

THEMA Crowd-management

Een nieuwe AI-toepassing helpt gemeenten bij het beter voorspellen van bezoekersstromen, zoals op de boulevard van Scheveningen.

Toekomstdenken

Kunstenaar Merlijn Twaalfhoven roept raadsleden op: denk bij elk besluit na over de gevolgen voor jullie achterkleinkinderen.

EN VERDER

6 Lopende Zaken 7 Commentaar Leonard Geluk 13 Drie vragen aan 21 Thorbeckehoogleraar
31 Column André Krouwel 32 Betoog 34 Personalia 37 Raad & Werk

Gemeenten doen nog te lang over Woo-verzoeken

Gemeenten doen gemiddeld nog te lang over het afhandelen van openbaarheidsverzoeken op basis van de Wet open overheid. De VNG vraagt om meer geld voor de uitvoering van de wet.

De gemiddelde doorlooptijd van een Woo-verzoek is 82 dagen, blijkt uit een analyse van de Open State Foundation op basis van de praktijk bij acht gemeenten. Dat is twee keer zo lang als de 42 dagen die wettelijk toegestaan zijn. Uit het rapport, met de naam *Schildpaddensoep*, blijkt dat de overheid, 'met de ministeries voorop', nog altijd moeite heeft om zich te houden aan de nieuwe openbaarheidswet. Alhoewel de grootste gebreken zich voordoen bij het rijk, heeft ook het decentraal bestuur moeite met het regime van de Woo. De doorlooptijd van een Woo-verzoek bij provincies bedraagt gemiddeld 83 dagen. Bij gemeenten is het beeld dus iets beter, onder meer omdat twee van de acht

onderzochte gemeenten (Amstelveen en Barneveld) wel binnen de gestelde termijnen blijven. Ook is de Open State Foundation positief over Amsterdam, dat de afhandelingsduur heeft teruggebracht van 137 naar 63 dagen; nog altijd te lang, maar wel een flinke verbetering.

FINANCIERING

De VNG vraagt het rijk om structureel

financieel te blijven investeren in de uitvoering van de Wet open overheid door gemeenten, om zo de uitvoering door gemeenten te versterken. De huidige financiële bijdrage van het rijk, bedoeld om de gemeenten te helpen bij het implementeren van de nieuwe wet, stopt in 2026, maar gemeenten kampen ook daarna met hoge uitvoeringslasten. Ook vraagt de VNG een bijdrage voor het op orde brengen van de eigen informatiehuishouding. Het rijk heeft daar voor de eigen ministeries 800 miljoen euro voor gereserveerd, het lokaal bestuur moeten hier nu zelf geld voor vrij zien te maken, tot ongenoegen van gemeenten.

TEGEN HET LICHT

In een debat in de Tweede Kamer zei minister Judith Uitermark van Binnenlandse Zaken vorige week dat de uitvoerbaarheid van de Woo nog te wensen overlaat. Ze haalt een geplande evaluatie van de wet naar voren. 'Het is van belang dat we deze wet goed tegen het licht gaan houden', zei ze. (RvdD) <---

4

VNG
MAGAZINE
2025

Het kabinet moet nu echt naar voren stappen en de uitspraak van de commissie-Van Ark van kافت tot kافت volgen. Dat is een basisvoorwaarde om in gesprek te blijven.

VNG-voorzitter Sharon Dijksma voert op de ledenbijeenkomst van 21 maart de druk op het kabinet op: kom over de brug.

Abonnementstarief Wmo nu echt van tafel

In plaats van een vast bedrag van 21 euro per maand gaan mensen die gebruikmaken van een Wmo-voorziening vanaf 2027 een inkomensafhankelijke bijdrage betalen.

Dit is een jaar later dan aanvankelijk de bedoeling was. Staatssecretaris Vicky Maeijer (Langdurige Maatschappelijke Zorg) stuurt binnenkort een wetsvoorstel naar de Kamer waarin dit wordt geregeld. Door het lage abonnementstarief wordt er veel meer gebruikgemaakt van Wmo-hulp dan werd verwacht, ook door mensen met hoge inkomens. Dit heeft geleid tot wachtlijsten en hogere kosten voor gemeenten. De VNG pleit al veel langer voor de invoering van een inkomensafhankelijke eigen bijdrage. (LM) <---

Akkoord over zero-emissiezones

Alle gemeenten met een zero-emissiezone stellen een boetevrije periode van minimaal een halfjaar in.

Als er lokaal aanleiding toe is, staat het een gemeente vrij om een langere periode te hanteren. Dat blijkt uit afspraken die gemeenten, brancheorganisaties en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat hebben gemaakt over de uitvoering van de zero-emissiezones.

Ook wordt een wetswijzigingstraject gestart om bestelauto's met emissieklasse 6 (bouwjaar van 1 september 2014 tot heden) een jaar langer uitstel te geven. Dat is gunstig voor bijna de helft van de bedrijfsbussen. Deze twee maatregelen geven ondernemers meer tijd en ruimte voor de overstap naar een elektrisch bedrijfsvoertuig.

Sinds 1 januari 2025 hebben de eerste veertien gemeenten een zero-emissiezone ingevoerd en zo'n vijftien andere gemeenten volgen later. Op termijn mogen daar alleen nog uitstootvrije bedrijfsauto's en vrachtwagens rijden. Sinds dit jaar worden de eerste, meest vervuilende voertuigen geweerd. (MM) ↗

Rechtszaak jeugdzorg dichterbij

De kans dat de VNG naar de rechter gaat om af te dwingen dat het rijk voldoende geld vrijmaakt voor de jeugdzorg, lijkt te zijn toegenomen nu het rijk nog altijd niet beweegt.

Dat zei VNG-voorzitter Sharon Dijksma vorige week op een ingelaste ledenbijeenkomst op het hoofdbureau van de VNG over de ruzie tussen het rijk en de gemeenten over de financiën. Begin vorige week zaten de decentrale overheden en het rijk opnieuw bij elkaar om te praten over het aankomende ravijnjaar. Dijksma: 'Maar het kabinet kwam met niets.' Op 14 april praten gemeenten en het rijk verder over tekorten in de jeugdzorg en het ravijnjaar. Dat is wat de VNG betreft het moment dat het rijk moet leveren. Gebeurt dat niet, dan stapt de VNG naar de rechter. Ook roept de VNG de Eerste Kamer, die op 15 april stemt over het gemeentefonds, op om niet in te stemmen met de begroting als de tekorten niet zijn weggenomen. (RvdD) ↗

Pagina 14: Verslag ledenbijeenkomst

Om de wooncrisis op te lossen, is iedere leegstaande woning er één te veel. Daarom pleit de VNG voor invoering van een leegstandsheffing.

De ervaringen in Vlaanderen, waar negentig procent van de gemeenten deze heffing gebruikt, zijn positief. De VNG is dan ook voorstander van een lokale heffing met mogelijkheden voor maatwerk, waarbij de bewijslast bij de eigenaar ligt. Uit gesprekken van de VNG met Vlaamse gemeenten blijkt dat de heffing een gewaardeerd instrument is. Het stimuleert eigenaren om in gesprek te gaan met de gemeente en de leegstand op te lossen. Ook geeft de heffing gemeenten middelen die een klein deel van de kosten van leegstandbestrijding dekken. (MM) ↗

VNG-programma gemeenteraadsverkiezingen 2026 van start

Volgend jaar vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. De VNG wil met een speciaal programma het democratisch belang van deze verkiezingen onderstrepen en de representativiteit van het lokaal bestuur vergroten.

De verkiezingen zijn een vierjaarlijks hoogtepunt in de lokale democratie. In 2026 zijn er 8.505 zetels te verdelen in 340 gemeenteraden. Gemeenteraden staan aan het hoofd van de gemeente en vervullen daarmee een essentiële functie. Gemeenten hebben namelijk een sleutelpositie bij de aanpak van de grote opgaven van onze tijd. Zij willen onderdeel van de oplossing zijn en dicht bij hun burgers staan, hun geluid vertolken en hun belang dienen.

MEER VROUWEN IN DE LOKALE DEMOCRATIE

De VNG start een jaar van tevoren met een programma om het belang van de verkiezingen te onderstrepen, het enthousiasme voor het lokaal bestuur te versterken en de opkomst te bevorderen. Ook is het doel om de representativiteit van het lokaal bestuur te vergroten. Zo deed de VNG onlangs samen met een aantal partners een oproep voor meer vrouwen in de lokale democratie. Dat dit vroegtijdig gebeurt is belangrijk, omdat politieke partijen dit jaar al

starten met het bepalen wie hun kandidaten zijn voor het raadslidmaatschap en het wethouderschap.

STRATEGIE, AMBITIES EN DIENSTVERLENING

Belangrijk is ook het contact en de samenwerking tussen de nieuwe raadsleden en wethouders en de VNG. Enerzijds om gemeenten optimaal te blijven ondersteunen en de strategie, ambities en dienstverlening van de VNG onder de aandacht te brengen. Anderzijds om nieuw verkozen raadsleden en benoemde wethouders aan te trekken die zich willen inzetten voor het VNG-bestuur en de commissies om zo ook vanuit de vereniging te zorgen voor een krachtig lokaal bestuur in ons land.

WEERBARE SAMENLEVING: WAT DOET DE VNG?

De toenemende spanningen op het wereldtoneel, hybride dreigingen en klimaatverandering zijn ook op lokaal niveau voelbaar. Dit vraagt om een weerbare en veerkrachtige samenleving, waarin risico's geminimaliseerd worden, inwoners zelfredzaam zijn en de continuïteit van de maatschappij wordt gewaarborgd.

Gemeenten hebben een belangrijke rol hierin en de VNG wil ervoor zorgen dat zij die rol kunnen pakken. Dat gaat via belangenbehartiging, dienstverlening en de platformfunctie. Er wordt nauw samengewerkt met andere overheden en betrokken organisaties, waaronder de veiligheidsregio's, het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV), het NIPV en de NCTV.

BELANGENBEHARTIGING

Bestuurlijk overleg met het rijk vindt plaats via de bestuurlijke tafel met de minister van JenV. De voorzitter van de commissie Bestuur en Veiligheid vertegenwoordigt de VNG hierin en stemt hierover af met de portefeuillehouders op dit thema binnen de commissie.

Ook zoekt de VNG zoveel mogelijk afstemming met de vertegenwoordigers van het Veiligheidsberaad en van de Vereniging van Gemeentesecretarissen (VGS). Zo ontstaat er één duidelijk lokaal en regionaal geluid.

PLATFORMFUNCTIE

Op het besloten VNG-forum Weerbare Samenleving kunnen gemeenten hun vragen, ervaringen en informa-

tie kwijt. Wilt u deelnemen aan het forum? Stuur dan een mail naar forum.helpdesk@vng.nl.

INLOOPSESSIES

Daarnaast zijn er vanaf maart maandelijkse online inloopsessies waar gemeenten en de VNG elkaar op de hoogte brengen van nieuwe ontwikkelingen, vragen bespreken, en ambtenaren op een interactieve manier met elkaar in contact komen.

DIENSTVERLENING

Afhankelijk van de bestuurlijke opdracht gaat de VNG gemeenten ondersteunen bij hun inzet op lokaal en regionaal niveau. Denk daarbij aan bijvoorbeeld een actielijst/checklist, handreikingen en modelverordeningen. Houd daarvoor vng.nl in de gaten.

Leonard Geluk

Algemeen directeur VNG

leonard.geluk@vng.nl, linkedin.com/in/leonardgeluk

DUURT LANG

Het zijn de dagen van het Overhedenoverleg. De tijd van telkens overleg, continu staan de lijnen open. Met de VNG-bestuurders en achterban, en met alle ambtelijke en politieke lagen van de departementen van Financiën, BZK en VWS. Het is complex, de wetenschap hoeveel er op het spel staat in 342 gemeenten, weegt zwaar.

Het is op 1 april vijf jaar geleden dat ik begon als algemeen directeur van de VNG. In die jaren is één ding voortdurend *top of mind*: de strijd om de kosten van de jeugdzorg. Ik voel nog de spanning van de begintijd. We zaten avonden te sparren met een team over de pleitnota voor de Commissie van Wijzen. Die zou uitspraak doen over het tekort.

Het rijk talmde en kwam niet over de brug, terwijl gemeenten al jaren aan de bel trokken dat ze veel geld tekortkwamen. Ook voel ik nog onze intense blijdschap toen we 'gewonnen' hadden. De commissie stelde immers klip-en-klaar dat het rijk gemeenten moest compenseren voor het tekort. De vreugde duurde maar kort; het kabinet-Rutte IV schoof bij z'n aantreden de uitspraak van de commissie opzij. Geen extra geld, wel wéér extra bezuinigen in het regeerakkoord.

Hoeveel zalen, tafels, spreadsheets en deskundigencommissies verder zijn we nu? Al twee jaar vóór ik kwam, zetten wethouders Financiën met z'n allen de ongebruikelijke stap om te gaan protesteren in Den Haag. Dit was in 2018. Het water stond de gemeenten aan de lippen. Toen al.

Het kabinet-Rutte IV erkende uiteindelijk wel dat er een probleem was, maar het viel vóórdat er een oplossing was. De gesprekken met het kabinet-Schoof begonnen hoopvol, en de sfeer was – en is – constructief. Vorig najaar zegde premier Dick Schoof toe dat het advies van de Deskundigencommissie-Van Ark zwaarwegend was. Dat het niet de vraag was *of*, maar *hoe* er een oplossing zou komen voor een toereikende financiering van de jeugdzorg. Een oplossing die handen en voeten zou krijgen in de Voorjaarsnota. De dag die nu is aangebroken.

Op de zondag vóór de onderhandelingen die gaande zijn, is VNG-voorzitter Sharon Dijkema te gast in *Buitenhof*. Maaike Schoon, de presentator, vraagt welke kant het uitgaat. 'We weten nog niets,' zegt Sharon.

Dit magazine gaat ter perse op hetzelfde moment dat wij op vrijdag onze leden informeren over de stand van zaken. Komt het goed in de Voorjaarsnota? Het duurt al zo lang, en nog gaat het van hoop naar vrees.

Maar er is één ding dat wel vaststaat. Nooit eerder was het collectief van gemeenten zo sterk, zo eensgezind en zo strijdlustig als nu. We houden elkaar vast! ☺

HOEVEEL ZALEN,
TAFELS EN
COMMISSIES
VERDER ZIJN WE
NU AL?

THEMA MAAIKE HARBERS

Weerstand bieden aan de *verleidingen* van **AI**

8

VNG
MAGAZINE
2025

AI IS ALS HAARLEMMEROLIE: HÉT MIDDEL
TEGEN ALLE KWALEN. MOETEN WE HET DAN
OOK MAAR OVERAL OP LOSLATEN? AI IS
NIET ALLEEN MAAR SCHADELIJK, MAAR WE
MOETEN ER WEL GOED OVER NADENKEN,
ZEGT MAAIKE HARBERS.

A woman with short brown hair, wearing a brown textured cardigan over a black top and dark pants, is sitting cross-legged in a field of yellow daffodils. She is looking upwards and to the right with a smile. In the background, there is a tall metal fence and a city skyline under a clear blue sky. The foreground is filled with out-of-focus yellow daffodils.

‘Gemeenten hoeven
niet altijd voor het
goedkoopste product
te kiezen’

‘Je kunt niet zomaar elke tekst door zo’n taalmodel halen’

10

VNG
MAGAZINE
2025

Wie
is...

**Maaïke
Harbers**

is lector Artificial Intelligence & Society aan de Hogeschool Rotterdam. Ze onderzoekt onder andere met gemeenten of en hoe AI op verantwoorde wijze ontworpen en ingezet kan worden.

De topmannen van de grote Amerikaanse bigtechbedrijven lijken in de verste verte niet op de sirenen die met hun verleidelijke stemmen zeelieden naar de kust lokten, waar hun een fataal lot wachtte. Toch noemt de VNG in haar position paper *AI, Algoritmen en Gemeenten* de ‘ogenschijnlijke kansen’ die een technologie als kunstmatige intelligentie (AI) biedt, ‘een onweerstaanbare lokroep’. Het zijn zware tijden voor gemeenten die allemaal kampen met financiële krapte, personeelstekorten en een uitdijend takenpakket. Als zich dan een technologie aandient die belooft al die problemen in een oogwenk op te lossen, dan wordt het heel lastig om die verleiding te weerstaan.

De Griekse held Odysseus ontsnapte aan de sirenen door zijn bemanning te bevelen was in de oren te stoppen. Moeten gemeenten zijn voorbeeld volgen en doof blijven voor de beloften van AI?

Een ‘gezonde terughoudendheid’ is zeker op z’n plaats, volgens de VNG. Want ja, er zijn risico’s aan AI verbonden, dat heeft de praktijk ook al aangetoond. Kijk naar de toeslagenaffaire, de inzet van het Systeem Risico Indicatie (SyRI) om uitkeringsfraude in kaart te brengen en het gebruik van Chinese beveiligingscamera’s. Of neem de dominantie van een handjevol (Amerikaanse) bigtechbedrijven die het niet zo nauw nemen met privacy en ethiek. In de *Trendanalyse AI en algoritmes* van de VNG staat dat de bedreiging van de digitale autonomie van gemeenten door de machtspositie van de grote, commerciële techbedrijven een ‘significant risico’ is.

Het zou niet zo gek zijn als Europa zijn eigen alternatieven zou ontwikkelen om ook op dit terrein minder afhankelijk te worden van de Verenigde Staten, zegt Maaïke Harbers, lector Artificial Intelligence & Society aan de Hogeschool Rotterdam. ‘Die moet je dan wel ontwikkelen en dat kost geld. Gemeenten kunnen daar een kleine rol in spelen. Zij kopen een deel van de technologie in en kunnen daar voorwaarden aan stellen. Misschien kan het goedkoper als je het uit

China haalt, maar is dat je doel? Gemeenten hebben geen winstoogmerk dus ze hoeven niet altijd voor het goedkoopste product te kiezen. Uiteindelijk ben je er voor de burgers van je stad, daar zou het gesprek veel meer over moeten gaan.’

De grootste gemeente pakt die handschoen al op. ICT-wethouder Alexander Scholtes van Amsterdam wil meer investeren in eigen technologie en cyberveiligheid. Amsterdam werkt met de systemen van Amerikaanse techbedrijven als Microsoft en Google en dat brengt risico’s met zich mee. Scholtes wil volgens de lokale zender AT5 een koerswijziging op nationaal en Europees niveau, maar dat weerhoudt de gemeente er niet van zelf alvast maatregelen te nemen. Zo wordt ‘digitale autonomie’ een nieuw criterium bij de aanbesteding van digitale diensten en wordt er onderzocht of data opgeslagen kunnen worden in eigen systemen in plaats van op Amerikaanse servers.

Is Amsterdam een uitzondering? Veel gemeenten lijken AI van harte te omarmen.

‘Niet iedereen. Ik werk in onderzoekstrajecten veel samen met gemeenten en zit ook in de algoritmeadviesraad van de gemeente Rotterdam, dus ik ken de gemeentelijke wereld redelijk goed. Er zijn grote verschillen tussen medewerkers in hun houding ten opzichte van AI. De mensen van de innovatieafdelingen zijn vaak heel enthousiast en zien allerlei mogelijkheden voor het toepassen van AI. Maar bijvoorbeeld communicatieprofessionals die teksten schrijven, zijn doorgaans meer terughoudend.’

Waarom?

‘Samen met de hogescholen van Utrecht en Amsterdam doen wij het onderzoek “Duidelijke TAAL”. Daarbij kijken we hoe AI kan bijdragen aan simpeler taalgebruik door de overheid. AI kan best wat betekenen, maar er zijn ook ethische issues. Wil je als gemeente bijvoorbeeld al je teksten delen met een commercieel bedrijf dat achter die AI zit? Er zijn ook juridische implicaties. Als een tekst leesbaarder wordt, klopt hij dan nog wel? Je kunt niet zomaar elke tekst door

zo'n taalmodel halen. Wij willen nu weten in hoeverre AI een rol kan spelen, onder welke voorwaarden. En hoe je ervoor zorgt dat je als mens en als gemeente de controle houdt over je communicatie.'

Is weerstand tegen AI niet zinloos? De opmars gaat zo snel, dat je eigenlijk niet achter kunt blijven als gemeente. Iedereen gebruikt het immers.

'Technologie is niet een natuurkracht die ons overkomt, het is geen tsunami of een astroïde. Wij mensen maken technologie met z'n allen. Als individu heb je er niet veel invloed op, maar via de politiek wel. Je kunt stemmen op partijen die de technologie meer of juist minder willen reguleren. Het is geen goed idee om met AI om te gaan alsof we er geen enkele invloed op hebben. Dat zou ons ontslaan van elke verantwoordelijkheid. Als gemeente heb je een bepaalde taak in deze maatschappij, en daarmee een verantwoordelijkheid. Het is te gemakkelijk om te zeggen: AI is er en we gaan het hoe dan ook in onze processen verwerken. We moeten daar met z'n allen over nadenken.'

Is dat te vergelijken met het besluit van veel gemeenten om massaal van X af te gaan?

'Dat is wel een mooi voorbeeld van een punt waarop je als gemeente een ethische keuze maakt. Ook het inzetten van AI is een kwestie van voortdurend ethische keuzes maken. AI wordt heel vaak gezien als iets technisch, als een exacte wetenschap. Maar ook bij de ontwikkeling van een AI-systeem moet je voortdurend ethische keuzes maken. Je kunt niet oneindig data verzamelen, je moet dus keuzes maken wat je in je systeem meeneemt en wat je weglaat.'

AI is ook niet bepaald duurzaam. Iets vragen aan ChatGPT kost ongeveer net zoveel stroom als een ledlamp in een uur verbruikt. Hoe valt de inzet van AI te rijmen met het streven naar duurzaamheid?

'AI kost heel veel energie. Die is niet alleen nodig voor het uit de mijnen halen van de grondstoffen die nodig zijn om de technologie te maken voor de servers,

maar ook voor de rekenkracht. We weten dat het impact heeft, maar vaak niet hoeveel precies. Ik weet ook alleen maar bij benadering hoeveel energie mijn router thuis gebruikt, of mijn koelkast. Omdat het zo onzichtbaar is, is het makkelijk om dit aspect naar de achtergrond te verdringen en daardoor doen we het maar gewoon, zoals we ook snel even iets googelen. En bedrijven willen best duurzaam zijn, als het niet te veel kost. Met AI kunnen ze winst maken, dat gaat dan regelmatig ten koste van duurzaamheid. Er komt nu wel meer aandacht voor dit aspect, maar nog relatief weinig.'

Alles afwegend, is AI dan een vloek of een zegen?

'Dat is moeilijk te beantwoorden, maar dat geldt voor technologie in het algemeen. Zijn we beter geworden van de smartphone? Die heeft ons veel gebracht, maar ook nieuwe problemen veroorzaakt. Technologie ontwikkelen hoort erg bij mensen. Maar als ik kijk naar de manier waarop AI de afgelopen jaren is ontwikkeld, zie ik vooral dat grote techbedrijven daar een heel groot stempel op hebben gedrukt. We hebben nu Europese wetgeving, de AI Act. De regelgeving had strenger kunnen zijn, maar ik ben heel blij dat er nu überhaupt regelgeving is. De eerste fase van de AI Act is net van kracht en het is heel spannend hoe dit uit gaat pakken. Dat hangt onder meer af van hoe streng en hoeveel toezicht er gehouden gaat worden. Maar uiteindelijk is het toch ook aan ons, aan iedereen, om te kijken: hoe kan het beter? AI is niet alleen maar schadelijk.'

'Technologie is niet een natuurkracht die ons overkomt'

Kamer: rechter mag geen raadslid zijn

Rechters mogen straks niet ook lid van de gemeenteraad zijn. De Tweede Kamer heeft een wetswijziging daartoe aangenomen. Op de wijziging is veel kritiek, onder meer van de VNG en de Raad van State.

Het kabinet werkt al langer aan een verbod voor leden van de Eerste en Tweede Kamer om tegelijk ook rechter te zijn. Dat moet de schijn van partijdigheid van de rechter wegnemen. Om een 'consistente lijn' te trekken, vind de Kamer dat het verbod ook moet gelden voor raadsleden en statenleden. De VNG en de Raad van State vinden de voorgestelde wetswijziging een te grote inbreuk op het passief kiesrecht. (RvdD)

80.000.000.000

euro aan lasten hebben de gemeenten samen begroot in 2025.

*Dat meldt het CBS op basis van de
gemeentebegrotingen.
Dat is een stijging van 7,2
procent ten opzichte van 2024.*

12

VNG
MAGAZINE
2025

AGENDA

28 MAART

Symposium: Religie en lokaal bestuur

VNG, Den Haag |
thijmgenootschap.nl

27 MAART - 3 APRIL
Elfde Week van Grip op Informatie

dagelijks diverse
webinars | vng.nl

1 APRIL

Inloopsprekkuur netcongestie

online, 14.00-15.00 uur
vng.nl

2 APRIL

Dag van de Interventies

DUS Utrecht, 10.30-
17.00 uur | vng.nl

3 APRIL

**Medeoverheden-
overleg arbeids-
migranten: Toezicht
en handhaving**

Online, 10.00-12.00 uur
vng.nl

3 APRIL

Praktijkdag Regionale Arbeidsmarkt:

'Mensenwerk'

Zwolle, 09.00-16.00 uur
samenvoordeklant.nl

7 APRIL

**Webinar Passend
beschikken in Wmo
en Jeugdwet**

Online, 15.00-16.00 uur
vng.nl

9 EN 10 APRIL

**Hackathon: Vereen-
voudigd en versneld,**
Utrecht | i-sociaaldo-
mein.nl

10 APRIL

Kennisfestival:

MEE day

Gasfabriek Deventer,
12.30-17.00 uur |
meeday.nl

Te weinig middelen om erfgoed te beschermen

Gemeenten en provincies hebben te weinig mensen, kennis en geld om het erfgoed goed te beschermen.

Dat blijkt uit het rapport *Inventarisatie Erfgoed & Overheid*. Naast de zorgen over de middelen, is het ook niet altijd duidelijk wie welke taken heeft. Verder krijgt erfgoed te weinig aandacht bij het maken van ruimtelijke plannen. Daardoor bestaat het risico dat waardevolle historische gebouwen en landschappen verdwijnen. De inventarisatie vormt input voor het programma Erfgoed & Overheid dat het ministerie van OCW samen met de VNG en het IPO is gestart. Nederland heeft veel cultureel erfgoed, zoals oude gebouwen, archeologische vondsten en bijzondere landschappen. Gemeenten en provincies spelen een grote rol in het beschermen van dit erfgoed. Maar uit het onderzoek blijkt dat gemeenten en provincies moeite hebben met hun taken. Er zijn te weinig mensen, er is te weinig geld en de verantwoordelijkheden zijn versnipperd. Ook is er vaak weinig steun van bestuurders en inwoners. Daardoor wordt erfgoed niet altijd meegenomen in belangrijke beleidskeuzes. Dit vergroot de kans dat waardevolle gebouwen en landschappen verdwijnen of niet goed worden benut. Het rapport laat zien dat er betere afspraken nodig zijn om erfgoed goed te beschermen. Daarom moeten eigenaren, vrijwilligers, erfgoedorganisaties en overheden beter samenwerken. De VNG, het IPO en het rijk gaan in gesprek over een plan om erfgoedzorg te verbeteren. Dit wordt uitgewerkt in het programma Erfgoed & Overheid. (MM)

3 VRAGEN AAN...

Dirk-Jan van Vliet

Het straatnaambord van de Prins Bernhardlaan in Utrecht is sinds kort voorzien van een QR-code. Die verwijst naar Wikipedia, waar meer over het leven van de prins is te lezen. Alle straten verdienen zo'n code, zegt D66-raadslid Dirk-Jan van Vliet.

1
2
3

De discussie om meer duiding te geven aan straten die zijn vernoemd naar 'foute' mensen uit de geschiedenis is niet nieuw. Waarom nu dit initiatief?

'Ik denk dat de tijd er nu rijp voor is. Natuurlijk is hier ook in Utrecht eerder over gesproken. We hebben hier in de stad een Jan Pieterszoon Coenstraat en de Laan van Moskou, daar was al eerder discussie over. Toen anderhalf jaar geleden de lidmaatschapskaart van de NSDAP van prins Bernhard opdook, dacht ik: nu moeten we hier maar eens klaar mee zijn. We hebben dit in de fractie besproken. Straatnamen veranderen was voor ons geen optie, daarmee zou je de geschiedenis uitwissen en je wilt er juist van leren. We hadden onze motie met opzet breed geformuleerd: een opdracht aan het college om bij het Prins Bernhardplein en de Prins Bernhardlaan feitelijke informatie te verstrekken over het verleden van de prins. Burgemeester Sharon Dijksma kwam toen heel pragmatisch met het idee van een QR-code. Dat was een prima oplossing, mensen kunnen nu zelf de informatie opzoeken.'

Utrecht telt bijna drieduizend straten, daarvan zijn er vast een paar vernoemd naar andere mensen met een besmet verleden. Wat gaat u daarmee doen?

'Wat mij betreft gaan we nu kijken of op den duur alle straatnaamborden een QR-code kunnen krijgen, op het moment dat ze worden vervangen. Dus bijvoorbeeld ook de Hyacintstraat zodat je op Wikipedia kunt zien hoe een hyacint eruitziet. *Learning by walking around*, werd dat in Rotterdam genoemd waar dit plan ook al eens door de raad is voorgesteld. Het is ook goed dat de codes linken naar Wikipedia, een neutrale bron, en niet naar een eigen pagina van de gemeente. Daarmee voorkom je ook dat mensen gaan zeggen dat de gemeente je gaat vertellen wie goed of fout was. Nu kunnen mensen zelf oordelen. En als Wikipedia over iets of iemand geen pagina heeft, zullen we die zelf moeten aanmaken. Maar ik weet uit ervaring dat dat een flinke klus is, er wordt dan door heel veel mensen meegekeken en gemodereerd. Wat op zichzelf natuurlijk prima is.'

Wat is de volgende stap? QR-codes op begraafplaatsen waar bekende Utrechters liggen, of bij standbeelden?

'Zo'n uitbreiding zou een optie kunnen zijn. Maar alles op z'n tijd. Het gaat misschien wat te ver om de openbare ruimte vol te hangen met QR-codes. Laten we maar beginnen met de straatnaamborden, daarna kijken we wel verder.'

LEDENRAADPLEGING

Buigen of *Barsten*

14

VNG
MAGAZINE
2025

NOG STEEDS KOMT HET RIJK NIET TEGEMOET AAN DE EIS VAN GEMEENTEN OM VOLDOENDE GELD BESCHIKBAAR TE STELLEN VOOR DE UITVOERING VAN TAKEN, ZOALS DE JEUGDZORG. HET **GEDULD** BIJ GEMEENTEN RAAKT OP. EEN RECHTSZAAK TEGEN HET RIJK LIJKT OPNIEUW DICHTERBIJ GEKOMEN.

Het overhedenoverleg vorige week tussen gemeenten en provincies enerzijds en het rijk anderzijds leverde niet op waar gemeenten op hoopten. Alhoewel de gesprekken over ruim twee weken worden vervolgd, neemt de hoop van de VNG op een structurele oplossing af. 'Het kabinet kwam maandag met niets', zei VNG-voorzitter Sharon Dijksma vorige week vrijdag tijdens een ingelaste ledenbijeenkomst op de Willems-hof, het Haagse hoofdkantoor van de VNG. 'Maar wij laten ons niet met een kluitje in het riet sturen.'

Op 14 april praten VNG en het rijk verder over de jeugdzorg en het aankomende ravijnjaar. De nood is hoog: gemeenten stevenen af op een gezamenlijk tekort van 2,4 miljard euro volgend jaar. Om dat tekort op te lossen, moet het kabinet in de aankomende Voorjaarsnota met een oplossing komen, vinden de gemeenten. 'Het is buigen of barsten', zei Dijksma tegen de leden. 'Of het kabinet komt met een goed voorstel, of wij zijn genoodzaakt om andere stappen te zetten.' Als de tekorten in de jeugdzorg niet worden opgelost, herhaalde Dijksma, dan 'rest ons niet anders dan de gang naar de rechter.'

Ze verwees daarbij naar het rapport van de deskundigencommissie-Van Ark, die in januari stelde dat er geld bij moet voor gemeenten. Het kabinet moet die uitspraak 'van kافت tot kافت' volgen', zei Dijksma. 'Dat is een

basisvoorwaarde om in gesprek te blijven. Als dat niet lukt, dan houden we ermee op.' Ze kreeg applaus uit de zaal.

TOON

Ondanks de vele gesprekken met gemeenten geeft het rijk geen krimp, ook al zegt het kabinet begrip te hebben voor de zorgen van gemeenten. Nathalie Kramers, voorzitter van de VNG-commissie Zorg, Jeugd en Onderwijs, constateert wel dat de toon van staatssecretaris Vincent Karremans minder zuinig wordt. 'Maar hij heeft de steun van zijn collega's van Financiën en BZK nodig, alleen redt hij het niet', zei ze. Kramers benadrukte dat er behalve de jeugdzorg ook nog geen duidelijkheid is over de financiering van het zorgakkoord

VNG-voorzitter Sharon Dijksma op de ledenbijeenkomst: 'Wij laten ons niet met een kluitje in het riet sturen.'

(IZA), waar ook de handtekening van gemeenten onder staat – die overigens weer kan worden doorgestreept als er geen extra middelen naar gemeenten gaan. Ook bij het bevorderen van gezondheid hoort een passende financiering, zei ze. 'Het kan niet zo zijn dat we als gemeenten aan de ene kant werken aan valpreventie, en aan de andere kant een zwembad sluiten.'

KLUITJE IN HET RIET

Steun voor de VNG-inzet kwam ook uit Twente. Wethouder Hanneke Steen van Hengelo constateerde dat het kabinet zijn verantwoordelijkheid voor zich uit blijft schuiven. Zij viel Dijksma bij: 'Ook al komt er straks geld voor de jeugdzorg bij, dan nog blijven we als gemeenten in een ravijn kijken.' Als het aan de gemeente Wageningen ligt, was de VNG nu al naar de rechter gestapt in plaats van te wachten tot een volgend overleg met het rijk, medio april. Burgemeester Floor Vermeulen: 'We zitten al lang met een kluitje in het riet, eigenlijk kunnen we niet langer wachten.' Gemeenten praten nu al over bezuinigingen voor 2026, zei hij, en willen nu duidelijkheid voor de toekomst. 'Straks is er van alles wegbezuinigd en dan blijkt toch dat er geld van het rijk beschikbaar komt. Maar wat eenmaal weg is, komt niet snel meer terug.' Dijksma had begrip voor het gevoel van urgentie van Wageningen, maar nu al naar de rechter gaan zou de toch al broze verhoudingen met het rijk geen goed doen, zei ze: '*Timing is everything*. En zo lang is het niet meer tot half april, nog maar een paar weken.' Ze kwam Vermeulen wel tegemoet. In plaats van te wachten tot het kabinet zijn Voorjaarsnota presenteert, wil ze de procedure wel al direct na het volgende Overhedenoverleg van 14 april in gang zetten. Pikant detail is

dat de Eerste Kamer op 15 april over de begroting van het gemeentefonds stemt. Mocht het gesprek met het rijk op 14 april klappen, dan roept Dijksma de senaat op om die begroting weg te stemmen. Wethouder Stephanie Onclin (Zaanstad) riep alle gemeenten op solidair met elkaar te blijven. 'Het ergste wat ons kan gebeuren, is dat we tegen elkaar uitgespeeld gaan worden. Wat ons betreft geldt: een aanval op één van ons, is een aanval op ons allemaal.'

WEERBAARHEID

De Apeldoornse burgemeester Ton Heerts, waarnemend voorzitter van de VNG-commissie Bestuur en Veiligheid, wees erop dat het belangrijk is dat rijk en gemeenten ondanks de discussie over het geld, wel in gesprek blijven over weerbaarheid. Volgens Heerts moeten we rekening houden met langdurige stroomuitval, natuurbranden, hybride dreigingen en het optimaliseren van het reservistenbestand. 'We kunnen ons niet permitteren om niet met het kabinet te spreken over bevolkingszorg, in weerwil van de reden waarom we hier vanochtend bijeen zijn', zei Heerts. 'Trump en Poetin wachten niet op de VNG en de veiligheidsregio's.'

'Wat eenmaal weg is,
komt niet snel
meer terug'

MEDIA-AANDACHT

Burgemeester Daan Prevoo van Valkenburg aan de Geul staat de toegesnelde pers te woord voor de ingestorte Wilhelminatoren. De dertig meter hoge uitkijktoren, een rijksmonument uit 1906, stortte vorige week in de nacht in, tot groot verdriet van de inwoners van Valkenburg. De oorzaak is nog niet bekend. Prevoo wil nu een crowdfundingactie opstarten om de toren te laten herbouwen. Volgens hem was de toren een belangrijke toeristische trekpleister voor Valkenburg.

THEMA MONTFERLAND

Klein, maar *groots* in AI

18

VNG
MAGAZINE
2025

EEN SLIMME CHATBOT OP DE WEBSITE, ZOEKBOTS DIE DOOR DE EIGEN DATABERG GAAN EN ROBOTS DIE VRAGEN VAN INWONERS NAAR DE JUISTE AFDELING GELEIDEN. GEEN AI-TOOL GAAT MONTFERLAND TE VER. **'WE WILLEN VOORUIT**, MAAR NIET ROEKELOOS.'

Een bevlogen AI-specialist en een gedreven gemeentelijke organisatie. Dat zijn de basisingrediënten voor het succes van kunstmatige intelligentie (AI) in Montferland. 'Vrijwel iedereen binnen de organisatie was enthousiast, van de werkvloer tot het college. Men wilde echt met AI aan de slag en daar de middelen voor vrijmaken', vertelt Daniel Verloop. 'Ook voor mijzelf was deze *drive* erg aanstekelijk.'

Via zijn eigen bedrijf bouwt Verloop AI-systemen voor de overheid. Sinds medio vorig jaar is de AI-specialist deels in dienst bij Montferland voor de ontwikkeling van AI-toepassingen. De aanleiding was een succesvolle pilot met een demo-chatbot bij de griffie, om vragen van raadsleden over de Kadernota 2025 te beantwoorden.

De technologie staat klaar, zegt Verloop, maar er komt veel bij kijken. 'Veel AI is niet zomaar te gebruiken. Antwoorden zijn niet altijd objectief, en politieke kleuring wil je voorkomen. Als overheid heb hier je een verantwoordelijkheid in. Daarom willen we zelf toepassingen ontwikkelen.' Een van de vraagstukken waar Montferland AI voor in wil zetten, is het personeelstekort. Dat thema is ook de waar de raad op aansloeg en voor drie jaar een jaarlijks budget van 100.000 euro toewees om te pionieren. 'Overal zijn medewerkers schaars', zegt domeinmanager Bedrijfsvoering Michael Rave. 'Met AI kun je werkprocessen versnellen en efficiënter

maken. We kunnen onze medewerkers dan daar inzetten waar dat het meest waardevol en nuttig is.'

MAI

Afgelopen oktober lanceerde de gemeente Mai (kort voor Montferland AI). De chatbot, die 24/7 vragen van inwoners beantwoordt, is in eigen beheer ontwikkeld en draait op de eigen machines, zegt Verloop. Mai heeft de verwachtingen overtroffen. 'In de feedback die we krijgen, zien we dat onze inwoners het enorm waarderen om buiten kantooruren direct antwoord te krijgen. Ze bedanken Mai zelfs spontaan na het krijgen van een antwoord. Dat is echt gaaf. 'Ook zien we dat het aantal veelgestelde vragen aan onze servicedesk afneemt. Af en toe

Chatbot Mai (Montferland AI) beantwoordt vragen van inwoners over de gemeentelijke dienstverlening.

maakt Mai fouten, maar dat komt gelukkig zelden voor. Het feedbackmechanisme helpt ons om de chatbot continu te verbeteren.'

Een tweede AI-tool die inmiddels in bedrijf is, is 'GovGPT', vergelijkbaar met het populaire ChatGPT, maar met een cruciaal verschil. De in eigen huis ontwikkelde onderliggende technologie draait net als Mai op een eigen machine, dus in een gesloten omgeving. 'We wilden het gebruik van ChatGPT beperken, want alle data gaan direct naar ontwikkelaar OpenAI. Tegelijk wilden we intern een veilig alternatief bieden', zegt Rave.

GovGPT wordt volgens hem zeer goed ontvangen door de medewerkers en op allerlei manieren gebruikt: van het beoordelen van beschikkingen en het corrigeren van brieven tot het schrijven van beleid en het brainstormen over ideeën.

AUTOMATISEREN

Verder werkt Montferland aan de ontwikkeling van een robot die de vragen kan analyseren die via het info-mailadres en het contactformulier op de website binnenkomen. Nu moet een medewerker deze vragen een voor een in de digitale postkamer bekijken en naar de goede afdeling doorsturen. Daar bekijkt als eerste de teamleider wat er met de vraag moet gebeuren. 'Dat is een arbeidsintensief en kostbaar proces', zegt Verloop. 'Vragen komen ook wel bij de verkeerde afdeling terecht. Met AI willen we dit proces automatiseren en versnellen.'

De Europese AI-verordening schrijft sinds februari voor dat medewerkers 'AI-geletterd' zijn, dus een voldoende niveau van AI-kennis bezitten. 'AI is niet uitsluitend een IT-project, maar een cultuuromslag die je

hele organisatie raakt. Daarom hebben we van begin af aan geprobeerd onze medewerkers in het traject mee te nemen', licht Rave toe. Zo zijn bij de ontwikkeling van Mai medewerkers van verschillende afdelingen betrokken geweest – van ICT en juridische zaken tot communicatie. 'Samen hebben we kunnen leren hoe zo'n AI-systeem werkt en wat daarbij komt kijken. Dit heeft de bewustwording vergroot en drempels verlaagd.'

TRANSPARANTIE

Om de AI in goede banen te geleiden, is een 'AI governance board' samengesteld, bestaande uit dertien medewerkers vanuit de gehele organisatie, die nadenkt over de risico's en de mogelijkheden van AI. Ook Rave neemt hieraan deel. Met de board wil de gemeente nog een belangrijk aspect van AI tackelen: transparantie. Zo is voorafgaand aan de lancering van Mai eerst de beschrijving van het algoritme openbaar gemaakt in het landelijke Algoritmeregister. De door Montferland ontwikkelde software is waar mogelijk open source, dus vrij voor anderen om te gebruiken. 'Dat vinden we erg belangrijk', zegt Rave. 'We stellen zoveel mogelijk beschikbaar aan andere gemeenten.'

'AI is niet uitsluitend een IT-project, maar een cultuuromslag'

‘Vanaf dag één tonen we *openheid* over hoe onze AI werkt’

20
VNG
MAGAZINE
2025

Ze kunnen onze tools niet alleen gebruiken, maar ook verbeteren, niemand hoeft opnieuw het wiel uit te vinden.’

Montferland werkt met het Kenniscentrum Innovatie van de VNG samen in GROEI. Doel van dit innovatieprogramma is succesvolle AI-oplossingen door te ontwikkelen voor andere gemeenten. Voor de opschaling en uitrol van chatbot Mai is 400.000 euro beschikbaar. Andere gemeenten kunnen straks met herbruikbare bouwblokken van de Mai-software een eigen virtuele assistent bouwen. ‘De steun van de VNG stelt ons in staat onze AI-ambities echt waar te maken voor onszelf en voor andere gemeenten’, zegt burgemeester Harry de Vries van Montferland.

POTENTIE

De Vries kijkt terug op positieve eerste ervaringen van zijn gemeente met AI. ‘Als lokale overheid moet je gebruikmaken van alle mogelijkheden die er zijn om het je inwoners zo makkelijk mogelijk te maken. Ik ben burgemeester en geen technicus, maar ik zag al snel de potentie. Dankzij AI kunnen we inwoners sneller van dienst zijn en onze medewerkers ontlasten bij routinetaken. We merken dat kunstmatige intelligentie

daar een enorme bijdrage aan kan leveren, mits je die zorgvuldig en verantwoord inzet. Daarom hebben we de ethische en transparante aanpak bewust centraal gesteld. Vanaf dag één tonen we openheid over hoe onze AI werkt. Dat heeft het vertrouwen binnen de organisatie en bij onze inwoners vergroot.’

De Vries stelt nadrukkelijk als gemeentebestuurder zijn verantwoordelijkheid te nemen om de balans te bewaken tussen innovatie en zorgvuldigheid. ‘We moeten voorkomen dat we in een ratrace komen waarin we zo veel mogelijk, zo snel mogelijk willen. We willen vooruit, maar niet roekeloos. Concreet betekent dit dat ik bij elke AI-toepassing vraag: wat levert het op én waar liggen de gevaren? Aspecten als dataveiligheid, privacy en ethiek hebben we vanaf dag één ingebouwd in onze aanpak. Als overheid moeten we nog zorgvuldiger zijn dan andere organisaties, anders komt het als een boemerang in ons gezicht terug.’

De Vries voorziet dat AI over vijf jaar is uitgegroeid tot een vertrouwd en geïntegreerd onderdeel van de dienstverlening, maar zonder de mens uit het oog te verliezen. ‘We hebben expliciet besloten dat persoonlijk contact altijd beschikbaar blijft – AI is een extra hulpmiddel, geen vervanging.’

AI & ALGORITMEN

De VNG werkt vanuit verschillende invalshoeken aan de inzet van kunstmatige intelligentie bij gemeenten. Zo helpt het Kenniscentrum Innovatie gemeenten, waaronder Montferland, om ontwikkelde toepassingen op te schalen naar andere gemeenten, via het programma GROEI (Gemeentelijke Realisatie en Opschaling van Experimenten en Innovatie). Daarnaast ontwikkelt de Informatiebeveiligingsdienst (IBD) van de VNG handvatten voor een veilig gebruik van AI. En het AI &

Algoritmen-team van de VNG ontwikkelt samen met gemeenten kaders en standaarden om kunstmatige intelligentie verantwoord in te zetten, met oog voor privacy, transparantie en democratische controle.

Kijk voor meer info op vng.nl/AlenAlgoritmes of scan de QR-code.

Wat er nu gebeurt, is dat gemeenten het onderling maar moeten uitzoeken. Maar dat werkt niet meer. Er zijn gewoon geen plekken.

De Amsterdamse wethouder Rutger Groot Wassink (GroenLinks) wil dat Den Haag de regie neemt bij de opvang van Oekrainers, *RTL Nieuws 19 maart*

Vacature voor burgemeester minder in trek

Het aantal sollicitanten per burgemeestersvacature is de afgelopen jaren gedaald van dertig naar 21. Met name de krappe arbeidsmarkt is daar debet aan, constateren onderzoekers van de Universiteit Leiden en de Universiteit van Amsterdam.

Het aantal sollicitanten neemt na een daling sinds 2016, toen het gemiddeld aantal briefschrijvers uitzonderlijk hoog was, de afgelopen jaren weer licht toe. Dat zorgt voor 'enige geruststelling', schrijft BZK in een reactie. Toch is er actie nodig. Vooral onder mensen die nu al actief zijn in het lokaal bestuur, met name wethouders, zien de onderzoekers ambitie om burgemeester te worden.

Die ambitie is er ook bij vrouwen en mensen met een migratieachtergrond. Zij worden echter minder snel burgemeester. Om hun kansen te vergroten, zou er in het sollicitatieproces meer aandacht moeten zijn voor diversiteit.

Een andere verklaring voor het dalend aantal sollicitanten is het feit dat er steeds minder kleine gemeenten zijn. Dat maakt het moeilijker voor kandidaten zonder ervaring om bij een kleine gemeente in te stappen en ervaring op te doen. (RvdD)

Beste Thorbecke professor,

IK ZIT IN LEIDERDORP IN DE GEMEENTERAAD EN DAAR ZIE IK DAT EEN WETHOUDER BRIEVEN AAN DE GEMEENTERAAD ONDERTEKENT MET NAAM EN FUNCTIE (WETHOUDER). IS DIT JURIDISCH JUIST? NORMAAL GESPROKEN WORDEN BRIEVEN ONDERTEKEND NAMENS HET COLLEGE EN DUS NIET OP NAAM. IS DAT VAN INVLOED OP DE AANSPRAKELIJKHEID VAN DE WETHOUDER EN/OF HET COLLEGE?

**NIELS VERWERS (VVD),
GEMEENTERAADSLID LEIDERDORP**

Geachte heer Verwers,

Inderdaad is de wethouder geen zelfstandig bestuursorgaan maar altijd lid van het college of gemandateerde van het college. Bij formele besluiten (met rechtsgevolgen) is het zelfs verplicht dat in het besluit duidelijk is in welke mandaatverhouding er wordt getekend.

Bij brieven aan de raad ken ik die verplichting niet, omdat dat alleen informatieverstrekking is. Maar invloed op de politieke verantwoordelijkheid heeft het niet, want de Gemeentewet zelf is duidelijk: elk van de leden van het college is afzonderlijk verantwoordelijk voor al het gevoerde bestuur van het hele college.

**Geerten Boogaard,
Thorbeckehoogleraar**

Ook een vraag voor Geerten Boogaard? Stuur een mail naar: thorbecke-hoogleraar@vngmagazine.nl.

THEMA APPS ALS OPLOSSING

Technologie trekt kinderen *naar buiten*

KINDEREN BEWEGEN TE WEINIG EN SPELEN GEMIDDELD OOK MINDER VAAK BUITEN. DE SMARTPHONE IS EEN VAN DE GROTE BOOSDOENERS, MAAR OOK EEN **DEEL VAN DE OPLOSSING**. ANDERE TECHNOLOGIE IN DE BUITENRUIMTE, ZOALS EEN INTER-ACTIEVE VOETBALMUUR, KAN DAAR EVENEENS BIJ HELPEN.

23

VNG
MAGAZINE
2025

A

ls een echte spion buiten in de regen met geheim agents meezoeken naar de gestolen medailles van de lokale sportwedstrijd. Dat klinkt als een verhaal uit *De Kameleon*-reeks. In werkelijkheid is het een opdracht in de interactieve app Missie Master, die de Friese jongens en meisjes uit Smallingerland moet aansporen naar buiten te gaan om te bewegen en te spelen. En dat werkt, zegt Stephan Oorburg, manager Sport & Bewegen bij Sportbedrijf Drachten dat het sportbeleid van de gemeente Smallingerland uitvoert. 'We hebben al heel veel kinderen bereikt. Deze app biedt ons de mogelijkheid een groep kinderen in beweging te krijgen die sport eigenlijk maar niks vindt. Door bewegen in een andere vorm te gieten en een beloningssysteem aan de app toe te voegen, hopen we dat ze anders tegen sport aan gaan kijken en er plezier in krijgen.'

Meer bewegen en buitenspelen is hard nodig; en niet alleen in deze gemeente. 'Kinderen spelen steeds minder buiten, onder meer doordat ze aan hun telefoon of een ander scherm zitten gekluisterd, maar bijvoorbeeld ook vanwege veranderd gedrag van de ouders', zegt Sanne de Vries. Zij is lector Gezonde Leefstijl in een Stimulerende Omgeving aan de Haagse Hogeschool. 'Dat zorgt landelijk voor een zorgwekkend percentage van het aantal kinderen met overgewicht. Die trend moeten we

'Apps brengen de binnen- en buitenwereld **bij elkaar**'

zien te keren. Dat is niet eenvoudig, want er zijn naast de verslaving aan de smartphone meer uitdagingen te overwinnen.'

Uit onderzoek van De Vries en haar medewerkers blijkt bijvoorbeeld dat kinderen pas buiten gaan spelen als ze zeker weten dat er speelgenootjes zijn. 'Vroeger ging je op pad en dan zag je wel, er was altijd wel iemand om mee te spelen. Ouders van nu zijn erg beschermend en het drukke naschoolse programma van kinderen zit vrij buitenspelen vaak ook in de weg.'

De Vries doet al twintig jaar onderzoek naar beweegvriendelijke omgevingen voor kinderen. Daarbij kijkt ze ook naar het gebruik van technologie. Zij beschouwt de smartphone als een van de grootste bedreigingen voor meer beweging en spelen buitenshuis, maar ziet tegelijkertijd dat die telefoon ook kansen biedt. Apps, QR-codes en virtual reality worden al ruimschoots ingezet om wandelen, fietsen en sporten te promoten en sociale interactie te bevorderen. Maar wat werkt nu echt? Welke technologie inspireert kinderen om meer naar buiten te gaan?

je dat raken, soms moet je zo hard mogelijk schieten of zo snel als je kunt alle vlakken afzonderlijk raken met de bal. Dat kan alleen of samen.

Er is meer. Doeltjes waar technologie zorgt voor een gaming element, of schoolpleinen waar tegels een elektronisch spel en tegelijkertijd een educatief element bevatten. Zo leren kinderen al spelend spelling, de tafels of de Europese hoofdsteden. Licht- en geluidscomponenten, bijvoorbeeld kassagerinkel, zorgen voor het gewenste beloningseffect. 'Je ziet dat deze vorm van buitenspelen toeneemt', zegt De Vries.

Ontwerpbureau 8D ontwikkelde de app Missie Master voor Smallerland op basis van *design thinking*. 'Dat betekent dat ze ons, Sportbedrijf Drachten, en de doelgroep van basisschoolkinderen hebben betrokken bij de ontwikkeling', vertelt Oorburg. 'Zij mochten onder meer meedenken over de vormgeving van de karakters, waarbij de eekhoorn veruit het populairst bleek. Ook over de ontwikkeling van de interface zijn de kinderen geraadpleegd, zodat de ontwikkelaars meteen wisten of de app gebruiksvriendelijk genoeg was.'

In eerste instantie werkte de app met digitale prijzen, zoals het karakter uitbreiden, maar binnenkort kunnen de kinderen die de app downloaden en meedoen aan de activiteiten ook fysieke prijzen winnen. Zo kunnen ze een zwemkaartje winnen als ze duizend

OPLICHTENDE VOETBALMUUR

De interactieve voetbalmuur bijvoorbeeld. Dat is een muur die is ingedeeld in 16 vlakken waarop je allerlei spellen kunt spelen. Soms licht er één vlak op en moet

In Engeland werd een proef gedaan met een interactief zebrapad.

medailles hebben gevonden. 'We verwachten dat dit kinderen extra zal stimuleren om de app te gaan gebruiken, want het gebruik was wat ingezakt. Naast fysieke prijzen moeten we de app ook blijven vernieuwen met nieuwe missies en uitdagingen voor de kinderen. Dan houd je ze erbij.'

SAMENWERKING MET SCHOLEN

De samenwerking van Sportbedrijf Drachten met de scholen in Smallingerland zorgt ervoor dat de kinderen de app weten te vinden en gebruiken. 'Tijdens voetbal of andere sporttoernooien voegen wij extra missies – opdrachten – toe om medailles te vinden. En ter plekke doen we aan promotie.'

Kinderen die de app op dat moment nog niet hebben, krijgen dan een kaartje mee met een code. Als ze de app thuis downloaden en de code invullen kunnen ze hun punten meteen verzilveren. Hebben ze de app eenmaal en willen ze medailles gaan sparen, dan moeten ze wel naar de sportactiviteiten komen. 'Alleen door fysiek buiten te bewegen kun je medailles winnen. In de app staat een agenda met wat er allemaal te doen is.'

'Apps brengen de binnen- en buitenwereld bij elkaar', verklaart De Vries van De Haagse Hogeschool. Zo trok Pokémon GO hele gezinnen naar buiten om te speuren naar Pokémon in de openbare ruimte. 'Het werd een ware hype. De techniek is hier op een heel slimme manier ingezet om ongemerkt heel veel meters te maken. Zelfs kinderen die normaal weinig naar buiten gaan, en zeker niet willen wandelen, deden volop mee.' Gemeenten doen er intussen ook veel aan om kinderen die veel binnen zitten, toch aan het spelen te krijgen. De Vries noemt Breda en Apeldoorn als goede voorbeelden. 'Steeds meer gemeenten hebben een speelkaart die ze op een A4'tje bij het CJG en in de bibliotheek hebben liggen of digitaal op de website hebben staan. Daarop staan alle speelplekken en speeltuinverenigingen.'

Om veilig buiten te kunnen bewegen, spelen en sporten is ook de verkeersinfrastructuur van belang. Veilige fietspaden en oversteekplaatsen en brede stoepen of een interactief zebrapad, zoals dat is ontwikkeld door het Engelse Starling Crossing, kan daarbij helpen. Dat zebrapad licht op als er verkeer aankomt, zodat kinderen veilig over kunnen steken op de fiets of als voetganger. 'Het is in tegenstelling tot de diverse

buitenspeel-apps een ondersteunende vorm van technologie, maar wel belangrijk', aldus De Vries. 'Het kan overbeschermende ouders net over de streep trekken om hun kinderen alleen naar buiten te laten gaan.' Gemeenten richten soms ook een pop-up playground in op een stuk braakliggend terrein. 'Daar wordt tegenwoordig makkelijker toestemming voor verleend. Zo kan er prima een tijdelijke fietscrossbaan worden aangelegd in afwachting van een bouwvergunning voor woningen. Normaal heb je dan met een woud aan regels te maken, maar die kun je nu omzeilen en je biedt kinderen een extra speelmogelijkheid.'

BUURTSPORTCOACHES

Hoewel De Vries positief is over de inzet van technologie om kinderen te laten buitenspelen, was ze tien jaar geleden enthousiaster dan ze nu is. 'Wat je ziet is dat kinderen die al buitenspelen dat meer zijn gaan doen, terwijl we de groepen die niet of nauwelijks bewegen ook met behulp van technologie niet of nauwelijks naar buiten krijgen. Helaas hebben we daar het antwoord nog niet op gevonden.'

Tot die tijd kunnen apps, interactieve voetbalmuren en andere speeltuigen volgens haar zeker een bijdrage leveren. 'Daarvoor moeten we de technologie in de buitenruimte wel blijven vernieuwen, en hogere levels en nieuwe games toevoegen. Anders haken kinderen die je met moeite naar buiten hebt gekregen weer af na drie keer hetzelfde spelletje of opdracht.' De inzet van buurtsportcoaches is daarbij goud waard, zegt zowel De Vries als Oorburg. 'Het implementeren van technologie in de buitenruimte staat of valt met de inzet en hulp van buurtsportcoaches. Zo kan je heel veel kinderen bereiken.'

AI-opleidingen

die jou voorbereiden op de toekomst

Bekijk een overzicht van opleidingen die jou helpen om de kracht van AI in jouw werk te benutten. Na afloop ben je niet alleen in staat om de impact van AI op jouw organisatie te beoordelen, maar ben je ook volledig op de hoogte van het juridisch kader en kun je AI-toepassingen binnen de geldende regelgeving implementeren.

Driedaagse opleiding AI & Gemeente

Ben jij werkzaam bij een gemeente en wil je je verdiepen in de mogelijkheden die kunstmatige intelligentie biedt? Ben je geen IT-specialist, maar wil je toch weten hoe je AI optimaal en verantwoord integreert in jouw gemeente?

- **Startdata:** 3 juni of 13 november 2025
- **Locatie:** Van der Valk Hotel Breukelen

Cursus AI-toepassingen in de gemeentelijke praktijk (basis)

Dagcursus gericht op het gebruik van AI-tools in de gemeentelijke praktijk en hoe deze te integreren in je werkzaamheden.

- **Data:** 19 juni, 30 september of 18 november 2025

Cursus AI Governance & Compliance: Veilige toepassing van AI in de juridische/fiscale praktijk (specialisatie)

Dagcursus waarin de ethische uitdagingen van AI, compliance en risicobeheersing centraal staat. Ook leer je effectief prompten met AI-tools.

- **Data:** 17 juni of 14 oktober 2025
- **Locatie:** Landgoed Groot Kievitsdal Baarn

Cursus AI Act: Intellectueel eigendom, auteursrecht & privacy (specialisatie)

Dagcursus waarin je meer leert over werken met AI-tools, inzicht krijgt in risico's & dreigingen van AI en best practices leert.

- **Data:** 10 april of 11 november 2025
- **Locatie:** Van der Valk Hotel Breukelen
- **Punten:** 2 NOVA Juridisch, 2 NOVA (niet-juridisch)

Aanbieding: 14 dagen gratis GenIA-L bij elke AI-opleiding

Deelname aan onze AI-cursussen geeft je twee weken gratis en geheel vrijblijvend toegang tot GenIA-L: de eerste betrouwbare legal AI-tool van Nederland met kwalitatieve juridische en fiscale bronnen (toegang stopt automatisch twee weken na afloop van de cursus).

Meer weten? Ga naar sdu.nl/genial

**BEKIJK HET AANBOD
EN SCHRIJF JE IN!**

sdujuridischeopleidingen.nl

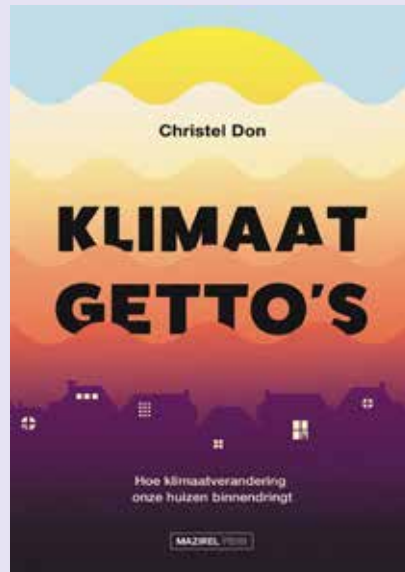
Sdu

Klimaatgetto's

Hevige regenval in Zuid-Limburg zorgde er in de zomer van 2021 voor dat een groot deel van Valkenburg onder water kwam te staan, over de grens in Duitsland vielen 184 doden, in België 38. Het was de eerste klimaatramp van Nederland, zegt burgemeester Daan Prevoo van Valkenburg in *Klimaatgetto's* van journalist Christel Don.

Ruim tweehonderd doden over de grens, maar Nederland ging na die ramp vrij snel over tot de orde van de dag. Niemand lijkt zich nog écht zorgen te maken, stelt Don. 'Klimaatverandering lijkt voor veel Nederlanders een ver-van-mijn-bedshow'.

In het breed opgezette boek verkent Don met onder meer meteorologen,

economen en ambtenaren de impact van klimaatverandering. Hoe blijven risicogebieden bewoonbaar, en wat moet daarvoor gebeuren? Ze waarschuwt voor het ontstaan van klimaatgetto's: waarin Nederlanders niet weg kunnen uit hun risicowijk, omdat ze hun huis niet meer verkocht krijgen vanwege de klimaatrisico's, of omdat ze geen andere huurwoning kunnen vinden. De conclusie, schrijft Don: 'Je kunt je niet bezighouden met klimaatrisico's en klimaatbestendige huizen zonder ook naar de inwoners te kijken.'

Christel Don, *Klimaatgetto's. Hoe klimaatverandering onze huizen binnendringt*. Mazirel Pers, € 20,00.

Reflecteren

Emoties en kwetsbaarheid moeten een kracht krijgen in de politiek, schrijft Kiki Bakker in haar *Reflectie Doeboek voor politici en ambtenaren*. Het zijn immers niet de wetten die de wereld veranderen, 'maar de mensen in de politiek'.

Bakker werkte lang achter de schermen in de politiek en runt nu een coachingspraktijk voor politici. De werkdruk is hoog, ziet ze, ook in de lokale politiek. Door niet alleen vanuit structuren en systemen te denken, maar door juist de eigen emoties een plek te geven, kunnen politici krachtiger optreden. In haar boek geeft Bakker daar een voorzet toe.

Kiki Bakker, *Reflectie Doeboek voor politici en ambtenaren*, te bestellen via kiki-bakker.nl, € 16,95.

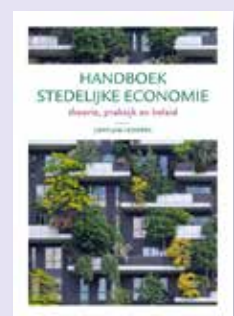
Stedelijke economie

Gert-Jan Hospers, bijzonder hoogleraar Sociale geografie bij de Radboud Universiteit in Nijmegen én directeur van Stad en Regio, de stichting die zich inzet voor stedelijke en regionale ontwikkeling op menselijke maat, schreef een handboek voor de theorie, praktijk en beleid van de stedelijke economie.

Steden en economie zijn nauw met elkaar verbonden, op veel terreinen.

Alles komt langs in het handboek: de stad als banenmotor, als innovator, de stad in transformatie, de binnenstad, de slimme stad, het toerisme.

Hospers serveert dit alles op een vlotte manier aan de lezer. Dat zijn niet alleen studenten, belooft de flaptekst: het boek heeft ook wethouders en lokale beleidsambtenaren veel te bieden.

Gert-Jan Hospers, *Handboek stedelijke economie*, Perspectief Uitgevers, € 29,95.

THEMA CROWDMANAGEMENT

De voorspelbare • *menigte*

28

VNG
MAGAZINE
2025

ONVOORSPELBARE MENIGTES VORMEN EEN VEILIGHEIDSRISICO. GEMEENTEN, BEDRIJVEN EN UNIVERSITEITEN WERKEN DAAROM SAMEN AAN HET **AI COMPASS**, VOOR EEN CROWDMANAGEMENT-SYSTEEM GEBASEERD OP KUNSTMATIGE INTELLIGENTIE. DAARBIJ WORDEN VERSCHILLENDE ZORGEN OVER HET GEBRUIK VAN AI MEEGENOMEN.

Menigtes zijn van alle tijden, maar nog steeds gaat het regelmatig mis. Met het project AI Compass wordt daarom onderzocht of kunstmatige intelligentie het gedrag van menigtes kan voorspellen, om zo in te kunnen grijpen voordat het omslaat. 'Dit gaat om complexe situaties waarin je veel informatie moet combineren', vertelt projectleider en hoogleraar Tina Comes van de TU Delft. 'Bij menigtes gaat het meestal heel lang goed, totdat er een *tipping point* is, en gaat het niet meer goed. Het doel is om dat punt voor te zijn.' Naast de TU Delft werken onder meer de NS, ProRail, Feyenoord en de gemeenten Rotterdam, Sittard-Geleen, Den Haag, Dordrecht en Delft mee aan AI Compass, een initiatief van de NWO.

DATA

AI-technologie kan zelfstandig verbanden leggen in verzamelde data, om vervolgens voorspellingen te doen. 'Er bestaat al veel onderzoek over hoe menigtes zich gedragen', zegt Comes. 'Daarnaast verzamelen we data van verschillende bronnen, zoals vervoersbedrijven en camera's.' Belangrijk om daarbij te melden is dat de onderzoekers geen toegang krijgen tot camerabeelden, maar enkel de hoeveelheid mensen die via de camera's wordt geteld.

TOESLAGENAFFAIRE

Toch moet er meer gebeuren dan een systeem bouwen en dat inzetten. In gesprek met partners merkt Comes namelijk hoe aarzelend zij nog zijn over het gebruik van kunstmatige intelligentie in situaties waarin snel beslissingen over mensen worden gemaakt. Zo hebben verschillende gemeenten de toeslagenaffaire nog vers in het geheugen. Duizenden ouders werden onterecht beschuldigd van fraude, doordat algoritmes, de onderliggende wiskundige modellen van AI-systemen, discrimineerden.

BESPREEKBAAR

Comes: 'Wij willen het gebruik van AI weer bespreekbaar maken, door te kijken op welke

Drukke op het strand van Scheveningen. Met kunstmatige intelligentie kan beter voorspeld worden wanneer mensen weer naar huis gaan.

manier AI verantwoord ingezet kan worden.’ Volgens haar wordt er nog weleens te zwart-wit naar de technologie gekeken: of kunstmatige intelligentie gaat alles oplossen, of we gebruiken het helemaal niet. AI Compass is daarom opgedeeld in deelprojecten, legt ze uit, waarin de twijfels die er spelen rond het gebruik van AI worden onderzocht om te ontdekken hoe zo’n AI-systeem ethisch opgezet en gebruikt kan worden.

DE MENS BLIJFT DE BAAS

Kernprincipe van het project is dat de mens altijd de baas blijft. AI Compass is daarmee een voorbeeld van *human centered AI*, waarbij AI de mens niet vervangt, maar aanvult. Toch is de kous daarmee niet af. ‘Er is weinig onderzoek naar wat het betekent voor een samenwerking tussen mensen als je daar een AI tussen zet’, stelt Comes. ‘Daarom doen we daar ook onderzoek naar, want hoe kun je AI zo inzetten dat de samenhang en het vertrouwen in het team niet kapotgaan?’

COÖPERATIEF

Comes benadrukt dat het daarom belangrijk is dat de technologie niet te snel wordt ontwikkeld en ingezet, maar dat er eerst duidelijke antwoorden komen op de verschillende ethische vraagstukken. Ook belooft de projectmanager dat AI Compass altijd in samenwerking met de verschillende partijen gebeurt: ‘Het is echt een coöperatief proces. Wij zijn met ons team bijvoorbeeld naar De Kuip geweest, toen Feyenoord tegen Sparta speelde. Zo konden we zien wat er met crowdmanagement gebeurt, wat de zorgen en de verwachtingen zijn.’

De deelnemende gemeenten hebben tevens elk hun eigen praktijksituaties waar ze mee aan de slag willen. Zo onderzoekt Rotterdam of de technologie kan worden ingezet om te weten welke inzet op welk moment nodig is tijdens de koopseizoensdrukke aan het eind van het jaar.

BOULEVARD

De gemeente Den Haag wil via AI Compass graag meer controle krijgen over drukke op de Scheveningse boulevard. Via sensoren in de parkeergarages en telcamera’s is er al veel duidelijk over de hoeveelheden mensen die de kust bezoeken, maar kunstmatige intelligentie kan veel meer factoren meenemen. Zo kan zelfs de windrichting invloed hebben op het moment dat mensen naar huis gaan.

‘Door AI kunnen we veel meer factoren bundelen en gericht keuzes maken’, zegt Jochum Buchener, adviseur digitale innovatie bij de gemeente Den Haag. ‘We zien het afgelopen jaar dat AI het hier en daar al beter doorheeft dan wij in de praktijk.’

Bunchener denkt dat de nieuwe technologie ook kan worden gebruikt om te weten wanneer er juist minder

‘We willen AI weer
bespreekbaar maken’

‘Mensen inzetten is *kostbaar* voor de gemeente en blijkt niet altijd nodig te zijn’

mensen ingezet moeten worden. ‘Mensen inzetten is kostbaar voor de gemeente en blijkt niet altijd nodig te zijn.’

CRISISSITUATIES

Het AI Compass-project loopt tot eind 2028. Comes hoopt dan een crowdmanagementsysteem te hebben dat mensen beter ondersteunt bij het beheeren van menigtes en het voorkomen van crisissituaties. Daarnaast moet er in 2028 een duidelijk antwoord zijn over de vragen rond het verantwoord gebruik van kunstmatige intelligentie.

‘Het doel is dat gemeenten die kennis ook in andere sectoren kunnen inzetten om AI goed te gebruiken, met richtlijnen wanneer het wel en niet kan en welke checklists er nodig zijn’, stelt Comes. Als dit met menigtes werkt, dan werkt het namelijk ook bij andere belangen van gemeenten. Denk aan grote thema’s als veiligheid, klimaatadaptatie en mobiliteitsvraagstukken.’ Later dit jaar worden de eerste resultaten van het project gepresenteerd, waar-

mee in kaart wordt gebracht wat de verwachtingen en behoeftes van de verschillende partners zijn.

GAME

Ook zijn tegen die tijd mogelijk de eerste stappen gezet richting het maken van een game. Om op een verantwoorde manier de AI te trainen en zo het resultaat van interventies te onderzoeken, worden in deze simulatiegame echte situaties digitaal nagebootst.

MAATSCHAPPELIJKE DIALOOG

Deze game moet ook helpen om visueel te maken wat het AI Compass doet, voor gesprekken met partners en burgers. ‘We willen een maatschappelijke dialoog aangaan, omdat er zoveel sentiment is over AI’, zegt Comes. ‘We gaan niet iets doen wat we pas achteraf uitleggen. Ik zie het echt als een open dialoog over hoe we het samen kunnen aanpakken, want niemand voelt zich veilig in een omgeving waar dingen misgaan.’

Overheidssensoren

Het aantal sensoren in de openbare ruimte neemt toe. Denk aan camera-toezicht, snelheidsmeters, apparaten die de watertemperatuur meten en dus sensoren die de drukte meten en kunnen voorspellen. Gemeenten willen, en moeten, transparant zijn over deze meetapparatuur.

Er is echter geen wettelijke eis voor de manier waarop dit moet gebeuren. Op dit moment wordt door iedere gemeente anders gecommuniceerd over deze sensoren, wat onduidelijkheid voor inwoners en ‘verrommeling’ in de openbare ruimte geeft.

Om de verrommeling in de communicatie tegen te gaan, en de uitingen over de sensoren te uniformeren, heeft de VNG met een aantal gemeenten een landelijke richtlijn opgesteld. Op basis van icoontjes en heldere kleuren kan via borden duidelijk worden gemaakt wat er wordt gemeten en met welk doel.

Kijk voor meer informatie over de Communicatierichtlijn overheidssensoren in de openbare ruimte op vng.nl of scan de QR-code.

André Krouwel

Oprichter Kieskompas

politicooloog Vrije Universiteit

andre.krouwel@vu.nl @AndréKrouwel

COLUMN

KANTELPUNT

De gemeenteraadsverkiezingen in 2026 zullen een ongekende golf van kiezersmanipulatie laten zien, aangedreven door geavanceerde virtual reality (VR) en kunstmatige 'intelligentie', chatbots en nepaccounts op sociale media. Deze technologieën vormen een reëel en acuut gevaar, vooral voor de lokale democratie. Met moderne tools kan een kwaadwillende een politicus gemakkelijk iets laten zeggen of doen via gemanipuleerde video's. Ook lokale politici zijn al slachtoffer geworden van deepfakeporno's.

Virtual reality evolueert van entertainment naar politiek wapen. Kiezers worden ondergedompeld in valse informatie en beelden waarin tegenstanders worden gedemoniseerd met verzonnen teksten en gebeurtenissen. Deze kunstmatig gecreëerde beelden zijn zo realistisch dat ze diepe emotionele sporen nalaten. We leven in een wereld waarin feiten ondergeschikt zijn aan emoties en vooroordelen. Chatbots en fake-accounts verspreiden misinformatie razendsnel. Psychografische profilering en microtargeting maken het mogelijk om emotioneel geladen politieke boodschappen precies af te stemmen op specifieke kiezersgroepen. Deze technologie is bovendien spotgoedkoop. Deepfakes en valse narratieven kunnen eenvoudig worden gemaakt op een laptop.

Permanente tracking en profilering brengen de emoties, oriëntaties en overtuigingen van kiezers nauwkeurig in kaart. Veel mensen delen naïef hun hele leven op sociale media, wat hen nog kwetsbaarder maakt voor manipulatie.

Op basis van de gedeelde informatie worden politieke boodschappen op maat gemaakt, gericht op individuele angsten en vooroordelen. Vooral jongere generaties, die weinig politiek nieuws consumeren, zijn vatbaar. Door deze 'nieuwsontwijking' hebben ze beperkte kennis van lokale politiek en kennen de politici nauwelijks. In lokale en regionale media wordt nauwelijks geïnvesteerd, waardoor hoogwaardige politieke informatie ontbreekt.

In deze 'wereld voorbij de waarheid' doen feiten er niet meer toe. Realiteitspolarisatie zorgt ervoor dat mensen in parallelle werelden leven, elk met hun eigen 'waarheden'. Dit maakt het gemakkelijk om verdeeldheid te zaaien. In Roemenië zijn de presidentsverkiezingen ongeldig verklaard vanwege wijdverbreide misinformatie. In Nederland zijn lokale verkiezingen extra kwetsbaar door gebrek aan controle.

Lokale partijen, vooral afhankelijk van amateurs en vrijwilligers, zijn financieel en organisatorisch kwetsbaar. Terwijl hardwerkende politici en vrijwilligers zich richten op lokale issues om het leven van burgers te verbeteren, laten kwade krachten in binnen- en buitenland de democratie verder ontsporen. Ook lokaal staat de legitimiteit van het bestuur onder druk. De verkiezingen van 2026 kunnen weleens een democratisch kantelpunt worden.

IN NEDERLAND
ZIJN LOKALE
VERKIEZINGEN
EXTRA
KWETSBAAR

31

VNG
MAGAZINE
2025

Op naar een regionale volksvertegenwoordiging

Gemeenteraden hebben **weinig invloed op besluitvorming in samenwerkingsverbanden**. Een volksvertegenwoordiging op regionaal niveau kan een oplossing bieden, schrijft onderzoeker en raadslid Rob de Greef.

32

VNG
MAGAZINE
2025

De laatste decennia zijn veel taken gedecentraliseerd naar gemeenten. Vaak wordt daarbij gesteld dat het goed is wanneer taken dichterbij de burger worden uitgevoerd, zodat die daar meer invloed op kan uitoefenen. Als dat écht het doel is, dan is het neerleggen van taken bij de gemeente logisch. Via de gemeenteraad en andere vormen van participatie kan dan direct invloed uit worden geoefend. Maar dan moet die gemeenteraad natuurlijk wel reële invloed hebben op de beleidskeuzes die gemaakt worden. En daar schort het in de praktijk aan. Gemeenten voeren veel taken uit via samenwerkingsverbanden. Die samenwerking is soms vrijwillig, soms

verplicht door de rijksoverheid en soms 'gestimuleerd' door het rijk, zoals met Regio Deals. De democratische legitimatie van al die regionale samenwerking komt van de gemeenteraden. Uit meerdere onderzoeken komt echter naar voren dat raadsleden nauwelijks grip hebben op samenwerkingsverbanden. Ik merk dat ook als Helmonds raadslid. De raad nam recent unaniem een motie aan om onze gemeenschappelijke regelingen op te roepen met bezuinigingsmogelijkheden te komen waaruit de raden een keuze kunnen maken. Maar enkele samenwerkingsverbanden kwamen sindsdien met begrotingswijzigingen die (weer) tot meer uitgaven leidden. Goed onderbouwde wijzigingen, die alleen geen enkele politieke keuze aan de gemeenteraad laten. Het voelt toch vaak als tekenen bij het kruisje.

MOEILIJK LEESBAAR

Ik zie dat ook landelijk. Jarenlang is ingezet op trainingen en extra instrumenten voor raden om ze beter in positie te brengen, maar toch lukt dat niet. Dat heeft te maken met het feit dat het gemeentelijk takenpakket keer op keer wordt uitgebreid, terwijl raadsleden nog steeds in een beperkt tijdsbestek hun rol moeten oppakken. Zij moeten daarbij hooggespecialiseerde samenwerkingsverbanden controleren, die

'Het voelt toch vaak als tekenen bij het kruisje'

Gemeenteraden hebben nauwelijks grip op samenwerkingsverbanden, ziet Rob de Greef. Beeld: Van Assendelft

vaak moeilijke leesbare (jaar)stukken sturen. Als dat op inhoud al lukt, dan moet je ook nog meerderheden in je eigen raad zoeken, in andere raden, en tussen de raden die bij een samenwerking betrokken zijn. Anders wordt er simpelweg niet geluisterd, want er is geen meerderheid.

Deze zogenaamde ‘verlengde democratie’ vergt ontzettend veel tijdsinspanning, en die tijd is er juist niet. Dat gaat ook niet opgelost worden met nog meer trainingen, of ondersteuning.

KOEHANDEL

Ik denk dat het anders moet. Ik zie meer in een volksvertegenwoordiging op regionaal niveau. Die andere volksvertegenwoordiging neemt de rol van de raad over, wat vanuit democratisch perspectief natuurlijk niet erg is, zolang die volksvertegenwoordiging gekozen is en dan wél reëel het beleid kan beïnvloeden. Gemeenteraden kunnen zich volledig richten op de zaken die lokaal spelen. Dichtbij en in samenwerking met hun inwoners. Intergemeentelijke samenwerking kan worden ingezet ter ondersteuning van het lokale beleid, niet als de plek waar regionaal beleid gemaakt wordt. Daarmee wordt de taakuitoefening niet dichterbij de burger gebracht.

‘Deze verlengde democratie vergt ontzettend veel tijdsinspanning’

Regionale belangenafwegingen móeten regionaal gemaakt worden. Dat is iets anders dan een koehandel tussen lokale belangen. En de keuzes moeten ook niet verkokerd worden gemaakt: er is behoefte aan integrale politieke keuzes. Of de regio een nieuwe door gemeenten ingestelde bestuurslaag is, of een provincie, is een politieke keuze. Wil men geen nieuwe bestuurslaag, dan kan men provincies afschalen: meer kleinere provincies dus. De ideeën daartoe zijn al ooit ontwikkeld, ze kunnen nu worden afgestoft. ↵

Rob de Greef is docent/onderzoeker staats- en bestuursrecht aan de Vrije Universiteit Amsterdam en gemeenteraadslid (VVD) in Helmond.

OVERSTAP

Chantal Nijkerken-de Haan

Voormalig wethouder en Kamerlid Chantal Nijkerken-de Haan (VVD) heeft als waarnemer in Beesel kunnen proeven van het burgemeesterschap. Komende week start ze als burgemeester van Vught.

Vanwaar deze overstap? 'Ik loop al even mee in het lokaal bestuur, met een uitstapje naar de landelijke politiek, en het burgemeesterschap leek me altijd al een mooi ambt. Toen ik door gouverneur Roemer van Limburg werd gevraagd om waarnemend burgemeester te worden van Beesel, leek me dat een mooie kans om te proeven van het ambt. Ik was dus nog helemaal niet op zoek naar een vervolgvacature, toen ik getipt werd over Vught. Ik herkende veel in de profielschets. Vught heeft 33.000 inwoners, waardoor de afstand naar de mensen niet te groot is en je echt tussen hen kunt staan. En toen ik er ben wezen kijken, kreeg ik ook het gevoel dat ik me daar thuis zou kunnen voelen.'

Wat gaat u doen? 'Vught wil graag een herkenbare en benaderbare burgemeester. Dat betekent dat ik overal mijn gezicht wil laten zien. Gelukkig gaan we de goede tijd van het jaar in en kan ik straks elke avond een stuk wandelen door een ander deel van de gemeente. Daarnaast ligt er een opdracht als hoeder van de veiligheid, en er is een aantal dossiers waarin ik als belangenbehartiger van Vught moet optreden. Dat gaat om de extra beveiligde gevangenis, maar ook om het verbeteren van de drukke N65 en de verdubbeling van het spoor. Om al die ambities waar te maken, is een krachtige en slagvaardige organisatie nodig. Die is in ontwikkeling, en daar wil ik ook aan bijdragen.'

Welke ervaring neemt u mee? 'Als Kamerlid was ik lid van de grootste fractie en woordvoerder sociale zaken. Dan heb je de verantwoordelijkheid om op zoek te gaan naar de verbinding. Waar kunnen we elkaar vinden? Dat is ook in mijn nieuwe functie van belang.' (RvdD)

GEMEENTEN

Arco Hofland is op 10 maart gestart als waarnemend burgemeester van Doesburg. De benoeming volgt op de langere afwezigheid van burgemeester **Loes van der Meijs-van de Laar**, die herstellende is van een onverwachte operatie. Hofland heeft veel ervaring in het lokaal bestuur. Van 2010 tot en met maart 2023 was hij burgemeester van Raalte, daarvoor van Zwartewaterland.

Burgemeester **Gilbert Isabella** van Houten is op 11 maart per direct opgestapt. Aanleiding is een integriteitsrapport over de omgangsvormen op het gemeentehuis, en dat ook kritisch is over het optreden van Isabella. Met zijn aftreden zegt Isabella (PvdA) ruimte te willen maken voor het herstelproces. Isabella zou al op 4 juli, aan het einde van zijn eerste termijn, stoppen. Voorlopig is **Karen Heerschop** benoemd als waarnemend burgemeester. Heerschop was eerder waarnemer van de gemeenten Wijdereen, Zeevang, Beemster en Castricum.

Burgemeester **Dilia Blok** van Someren heeft zich op 17 maart voor de komende periode ziek gemeld bij de commissaris van de Koning in Noord-Brabant. Blok neemt op doktersadvies de tijd en rust om te werken aan haar herstel.

Frans Backhuijs is per 31 maart benoemd als waarnemend burgemeester van

Lochem. Hij vervangt **Sebastiaan van 't Erve** (Groen-Links), die niet in aanmerking wil komen voor een derde termijn. De VVD'er Backhuijs was tussen 2011 en 2023 burgemeester van Nieuwegein en daarvoor van Oldenzaal (2004-2011). Na zijn afscheid van Nieuwegein was hij waarnemer in Leusden (2023-2024) en Oosterhout (2024).

Gerard van den Hengel wordt de nieuwe burgemeester van Haaksbergen. Hij is nu nog burgemeester van Opmeer. De VVD'er

Van den Hengel was eerder wethouder van Barneveld en statenlid in Gelderland. Ook was hij waarnemend burgemeester van Borne. Hij wordt naar verwachting op 20 mei geïnstalleerd. In Haaksbergen wordt Van den Hengel de opvolger van **Rob Welten**, die geen tweede termijn wilde.

Bram Diepstraten is voorgedragen als nieuwe burgemeester van Drechterland. Hij is nu nog wethouder van Velsen en wordt naar verwachting op 27 mei 2025 geïnstalleerd.

Voordat hij in 2018 wethouder werd in Velsen, was hij er al raadslid, namens de lokale partij Velsen Lokaal. In Drechterland wordt Diepstraten de kroonbenoemde opvolger van **Michiel Pijl**, die in september 2023 burgemeester van Medemblik werd. Sindsdien neemt **Pieter Dijkman** het burgemeesterschap waar.

De gemeenteraad van Lisse heeft **Jasper Nieuwenhuizen** aanbevolen voor benoeming als nieuwe burgemeester. Hij begint op 3 juni. Nieuwenhuizen

(VVD) is nu nog wethouder van Alkmaar. Daarvoor was hij achtereenvolgens wethouder van Langendijk en raadslid in Dijk en Waard. In Lisse wordt Nieuwenhuizen de opvolger van **Lies Spruit** (PvdA), die op 2 juni stopt. Spruit wordt in september zeventig en bereikt daarmee de ontslagleeftijd voor burgemeesters. Zij is sinds januari 2012 burgemeester van Lisse.

Gemeentesecretaris **Michiel van Kruijsbergen** is op 11 maart vertrokken bij de gemeente Alphen aan den

Ingezonden mededeling

35

VNG
MAGAZINE
2025

VNG
Connect

Laat u inspireren
door onze
opleidingen
en congressen

Agenda

Om welk vakgebied het ook gaat: als geen ander weten we hoe complex de inhoud van beleid en wet- en regelgeving kan zijn. Kom daarom naar een van onze inspirerende en verdiepende congressen. Voor heldere en praktische handvatten én om vakgenoten uit het hele land te ontmoeten.

Bekijk hier ons aanbod voor de komende maanden:

Leertraject onderwijs - Module onderwijshuisvesting (groep 2 2025)
📍 22 mei 2025

Cursus gemeentefinanciën voor-niet financiële ambtenaren
📍 22 mei of 26 juni 2025

Cursus gemeentefonds in één dag!
📍 19 juni 2025

Van Migratie tot Participatie 2025
📍 2 juni 2025, Utrecht

VNG Jaarcongres
📍 17 & 18 juni 2025, Brainport Eindhoven

Ons hele aanbod vindt u op vngconnect.nl

Rijn. De reden van vertrek zijn 'verschillen van inzichten en meningen'. Van Kruijsbergen werkte sinds maart 2024 bij de gemeente. Voorlopig is **Flora van den Berg** waarnemend gemeentesecretaris. Zij werkt sinds december 2024 bij de gemeente Alphen aan den Rijn, waar ze concern-directeur bedrijfsvoering en dienstverlening is.

Thijs de Jongh begint op 1 april als gemeentesecretaris van Baarle-Nassau. Nu werkt hij nog als concerncontroller bij de ABG-organisatie, de gemeenschappelijke organisatie van Alphen-Chaam, Baarle-Nassau en Gilze en Rijen. Daarvoor was hij gemeentesecretaris van Steenbergen en werkte hij in strategische advies- en directiefuncties bij verschillende gemeenten in West-Brabant. In Baarle-Nassau wordt hij de opvolger van **Paul Geurts**, die op 1 april gemeentesecretaris van Sint-Michielsgestel wordt.

Justin Reus wordt de nieuwe gemeentesecretaris van

Koggenland. Hij begint op 1 april. Reus heeft hiervoor diverse managementrollen vervuld bij de gemeenten Purmerend en Beemster. In Koggenland wordt hij de opvolger van **Marian Schuijt** die per 1 februari is gestopt.

Rob Brekelmans wordt op 1 april gemeentesecretaris van Geertruidenberg. Hij bekleedt die functie nu al, sinds juli 2023, als waarnemer. Brekelmans was eerder (interim-)gemeentesecretaris in Oostzaan, Wijk bij Duurstede, Reusel-De Mierden, Binnenmaas, Vught, Goirle en Lith.

Cor Smits start op 1 juni als gemeentesecretaris van Súdwest-Fryslân. Smits is nu nog gemeentesecretaris van Etten-Leur. Daarvoor bekleedde hij dezelfde functie in Drimmelen en werkte hij jarenlang bij Port of Rotterdam.

Gemeentesecretaris **Jan Eshuis** van Hengelo stopt komende zomer. Hij wil een stapje terug doen. De precieze vertrekdatum is afhankelijk van de benoe-

Marga Waanders heeft haar functie als burgemeester van Waadhoeke op 11 maart noodgedwongen neergelegd. Waanders is ongeneeslijk ziek en wil zich richten op de thuissituatie. Waanders (PvdA) is sinds 2018 burgemeester van Waadhoeke. Daarvoor, van 2009 tot en met 2018, was ze burgemeester van Dongeradeel. Eerder was ze raadslid en wethouder in Leeuwarden.

ming van een opvolger. Eshuis werkt sinds juni 2014 als gemeentesecretaris van Hengelo. Eerder bekleedde hij die functie al in Alphen aan den Rijn en in Leidschendam-Voorburg.

Kevin van Oort wordt de nieuwe griffier van de gemeenteraad van Meierijstad. Hij begint in april. Van Oort werkt nu nog als woningbouwregisseur bij Meierijstad, en was van 2014 tot 2022 wethouder van Geertruidenberg. In de vier jaar daarvoor was hij ook al gemeenteraadslid in diezelfde gemeente. Van Oort volgt in Meierijstad **Etienne Franken** op, die sinds 1 januari griffier is van Venlo.

Mark Pen is per 1 juni 2025 de nieuwe griffier van de gemeenteraad van Hilversum. Hij wordt de opvolger van **Anita van Meerveld** die sinds 1 maart 2025 staten-griffier in Gelderland is. Sindsdien is **Guda Kager** interim-griffier. Pen werkt nu nog als afdelingshoofd en adjunct-directeur bij de Universiteit Utrecht. Eerder werkte hij onder meer bij

de KNAW en bij de gemeente Amersfoort waar hij plaatsvervangend griffier en strateeg was.

ANDERE ORGANISATIES

Jetta Klijnsma neemt op 1 december 2025 afscheid als commissaris van de Koning in Drenthe. Klijnsma is sinds december 2017 commissaris in Drenthe. Haar aanstelling eindigt formeel op 18 maart 2027, als Klijnsma 70 jaar wordt. Een dag eerder, op 17 maart 2027, zijn de verkiezingen voor de provinciale staten. Door haar afscheid te vervroegen, wil Klijnsma zorgen voor een goede overdracht.

VACATURES

De burgemeestersvacature van **De Fryske Marren** (circa 52.000 inwoners) is opengesteld. Het salaris is € 11.218,35 bruto per maand. De profielschets is te vinden op burgemeesterworden.politiekeambtsdragers.nl. Sollicitaties vóór 31 maart sturen naar de CvdK van Fryslân.

Pim van Vliet stopt per 1 mei als gemeentesecretaris van Leiden. Ze vindt het tijd voor 'iets nieuws'. Van Vliet trad in 2017 in dienst bij de gemeente Leiden. Eerst als hoofd concernstaf, een functie die ze ad interim vervulde, en sinds oktober als gemeentesecretaris. Van Vliet is sinds februari 2021 ook voorzitter van de Vereniging van Gemeentesecretarissen.

RAAD & WERK

Marita de Groot

RAAD **D66, AA EN HUNZE** WERK **FINANCIEEL ADVISEUR**

‘Als financieel adviseur houd ik me onder meer bezig met hypotheek en echtscheidingsadvies. Ik heb veel direct contact met mensen. Voor mij is dat het belangrijkste aspect van het werk. Vanuit de situatie van de klant zoeken naar passende oplossingen, dat is de uitdaging.

Sinds 2022 zit ik in de raad. De politiek heeft altijd al

aantrekkingskracht op me gehad. In de raad beperk ik me niet tot financiële dossiers; we zijn maar met zijn tweeën in de fractie en kunnen ons daardoor niet focussen op één onderwerp. Net als in mijn werk probeer ik in de fractie boven de techniek te hangen. Wat speelt er op grote lijnen en wat betekent dat voor de mensen? En ook heel belangrijk: hoe kun je hen hierbij betrekken?’

TOEKOMSTDENKEN

Een stem

voor latere generaties

38

VNG
MAGAZINE
2025

POLITICI DENKEN NIET VERDER DAN DE VOLGENDE VERKIEZINGEN. HET IS EEN CLICHÉ, MAAR NIET HELEMAAL ONWAAR. KUNSTENAAR MERLIJN TWAALFHOFEN WIL DIT DOORBREKEN. HIJ ROEPT RAADSLEDEN OP: DENK NA OVER DE CONSEQUENTIES VAN JULLIE BESLUITEN VOOR JULLIE **TOEKOMSTIGE ACHTERKLEINKINDEREN**.

We maken ons allemaal zorgen over de toekomst en hoe de wereld van onze kinderen en kleinkinderen eruit gaat zien. Toch leven we in de waan van de dag waarin andere, urgenter lijkende zaken vaak voorrang krijgen. Ook in de gemeenteraad.

‘Ergens is dat is raar’, vindt Merlijn Twaalfhoven. Voor zijn kunstproject Toekomstdenken ging hij in gesprek met een groot aantal raadsleden. Hij roept raadsleden op beter na te denken over de gevolgen van politieke besluiten voor de verre toekomst. ‘We zijn het ongeacht politieke kleur behoorlijk eens over de toekomst die we voor ogen hebben. We willen allemaal een mooi en fijn leefbaar land voor onze kinderen en kleinkinderen en niemand wil dat Nederland in de golven verdrinkt. Maar hoe we dat gaan bereiken, is de vraag. In de democratie van vandaag de dag heeft dat langetermijndenken helemaal geen plek. Daarom blijven we hangen in idealisme en gebeuren er echt andere dingen, die soms zelfs tegenstrijdig zijn met onze wensen voor de lange termijn.’

MOESTUINEN

Een treffend voorbeeld, van een paar jaar geleden al, komt uit Amsterdam. ‘Een wethouder wilde tienduizend parkeerplaatsen opheffen’,

vertelt Twaalfhoven. ‘Slechts twee procent van alle plekken Amsterdam, maar er was ontzettend veel weerstand tegen. Logisch, want we vinden het allemaal irritant als we geen parkeerplek kunnen vinden. Tegelijkertijd was een andere straat in Amsterdam als experiment een halfjaar autovrij gemaakt. Daar werden allemaal moestuinen met sla en tomaten gecreëerd en de kinderen speelden en fietsten weer op straat. Iedereen was gelukkig en toen het experiment na een halfjaar weer stopte, waren de inwoners allemaal ontstemd.’

Waarom had de wethouder niet laten zien dat hij deze mooie herinrichting niet in meer straten mogelijk kon maken, vraagt Twaalfhoven zich af. ‘Hij had de

Onder meer in Amsterdam is een Toekomststoel geplaatst. Beeld: gemeente Amsterdam

bewoners kunnen vragen of het leven beter of minder goed was geworden zonder al die auto's. Op die manier had hij vanuit een positieve ervaring verandering mogelijk kunnen maken. Het is de kunst om mensen te laten voelen wat voor hen echt belangrijk is.'

AMBASSADEUR

Volgens Twaalfhoven heeft het alles te maken met ons iets voorstellen bij zaken waar we nog geen beeld bij hebben. 'Dat is lastig. We zijn heel goed in het verdedigen van wat we hebben en kennen en lobby wordt gevoerd vanuit de gevestigde orde. De volgende generatie heeft nog geen stem en kan nog geen snelweg blokkeren. Dat is echt een probleem voor de toekomst.'

Als kunstenaar en componist probeert Twaalfhoven mensen door middel van sociaal-creatieve kunstwerken in beweging te zetten. 'Zo heb ik concerten gemaakt met buurtbewoners en gewerkt in conflict-situaties en vluchtelingenkampen. Altijd op zoek naar wat nodig is om bruggen te scheppen tussen mensen en groepen. In dit geval tussen de mensen in het heden en de toekomst.'

Vanwege de verdeeldheid is het moeilijk om het eens te worden over de grote toekomstvragen rond energie, klimaat, landbouw en voedsel, ziet Twaalfhoven. 'Door mensen te laten nadenken over wat ze echt mooi en belangrijk vinden en wat ze met elkaar in stand willen houden, komen verhalen boven. Over geschiedenis, cultuur en ons landschap. De gemeenteraad is dé plek waar veel van die verhalen

Meer weten?
Kijk op
[turnclub.org/
radsliden](https://turnclub.org/radsliden) of
scan de
QR-code

Jelte Kolkman, raadslid (VVD)
in Rheden:

'EEN PLICHT VOOR IEDEREEN IN DE POLITIEK'

'Als politiek alleen nog bezig is met pleisters plakken, verliezen we uit het oog waar we naartoe willen. Daarom is het cruciaal om nu heldere keuzes te maken, zodat we over tien of twintig jaar nog trots op onze gemeente kunnen zijn. Een visie schrijven is één ding, maar het echte werk zit in jezelf eraan houden en de visie realiseren. Daarom vraag ik mezelf bij elk voorstel af: maakt dit

onze gemeente toekomstbestendig, met meer ruimte en kansen voor inwoners en ondernemers? Ik ben niet van plan om straks op te draaien voor besluiten die de toekomst uit het oog verliezen. Daarom kijk ik altijd kritisch naar uitgaven: zijn ze echt nodig op de lange termijn of jagen we toekomstige generaties de schulden in? Tegelijkertijd staan wij als fractie vooraan als het gaat om investeren in sterke toekomstbestendige verenigingen en levendige winkelgebieden. Mijn advies? Leg de raadsstukken eens weg, ga de gemeente in en stel jezelf de vraag: wat voor toekomst willen we bouwen? Als je daar een antwoord op hebt, handel er dan ook naar.'

HOE SPREEK IK DE BESTUURDER TEGEN?

MARK FREQUIN

Over tegenspraak wordt veel gesproken, maar weinig geschreven. Zeker niet op een toegankelijke manier.

Tegenspraak graag van Mark Frequin is een verhalenbundel over een wereld waarin tegenspraak wordt gevraagd maar vervolgens niet altijd wordt gewaardeerd.

ISBN 978 90 12 40158 6 • PRIJS € 20,56 incl. btw

TE BESTELLEN VIA: www.sdu.nl/shop

Sdu

Heb jij een scherpe juridische blik en gevoel voor politiek-bestuurlijke dynamiek?

gemeente **Capelle**
aan den IJssel

Opgelet! Wij zoeken een Senior Jurist/Raadsadviseur

De Capelse griffie is uniek, eigenwijs, dynamisch, dienstverlenend en actief in een boeiende gemeente gelegen in een regio van 'geen woorden maar daden'. Voel je je in deze werkomgeving thuis dan ben jij aan het juiste adres bij ons.

Jij zorgt als zelfstandig sr. jurist/raadsadviseur ervoor dat de juridische gang van zaken binnen de griffie voor het werk van de raad, de commissies, de referendumcommissie en de griffie perfect is geregeld. Ook kan je kennis en advies worden gevraagd bij andere (gemeentebrede) juridische vraagstukken. Verder houd jij je bezig met het:

- adviseren over (strategische) juridische vraagstukken.
- adviseren over de doorontwikkeling en professionalisering van de raad op de langere termijn.
- invulling geven aan en adviseren over de AVG en de Wet Open Overheid voor raad en griffie.
- Adviseren over, schrijven en aanpassen van verordeningen zoals het herzien van het burgerinitiatief.

- zijn van secretaris van en bieden van inhoudelijke advisering aan de Referendumcommissie.
- vanaf medio maart 26 zijn van secretaris van de commissie Bestuur Veiligheid en Middelen.

Als collega van Griffie ben je lid van een kleine afdeling met een groot takenpakket. Je neemt mee:

- 5-8 jaar ervaring als jurist bij voorkeur in overheidsdienst.
- goede communicatieve en schriftelijke vaardigheden.
- gevoel voor (politiek)bestuurlijke verhoudingen.
- analytisch scherp en je werkt gestructureerd en planmatig.
- stevige persoonlijkheid en je draagt proactief en gedegen bij aan het functioneren en positioneren van de raad.
- een pragmatische en flexibele houding waarmee je direct inspeelt op veranderende situaties.
- je werkzaamheden vinden zeer regelmatig voor een deel in de avonduren plaats.
- interesse in het lokaal bestuur en de ontwikkelingen daarin.

Een salaris tot € 6.862,- bruto per maand (Schaal 12 volgens de cao gemeenten).

Interesse? Neem dan contact op met **Thea de Mik**, Griffier via t.a.de.mik@capelleaandenijssel.nl of via **06 51 71 44 34**. Wil je meer weten over de sollicitatieprocedure? Neem daarvoor contact op met **Chantal Gouwen** (recruiter) via werkenbij@capelleaandenijssel.nl of via **06 25 38 51 45**.

Kijk voor meer informatie op: <https://www.werkenbijcapelleaandenijssel.nl/66467/senior-jurist-raadsadviseur>

‘De gemeenteraad is de plek waar *verhalen* samenkomen’

Merlijn Twaalfhoven

samenkomen. Daar worden de verhalen verteld over wat leeft in een gemeenschap.’

Bij klimaatverandering wordt vaak gekeken naar links. Toch stijgt dat collectieve verhaal volgens Twaalfhoven boven politieke voorkeur uit. ‘De lange termijn heeft juist de samenwerking tussen links en rechts nodig. Progressieve mensen zoeken naar verandering, conservatieve mensen naar wat we juist moeten behouden. Dit moeten we goed samenbrengen.’ In het kader van zijn project wil Twaalfhoven in iedere gemeenteraad iemand vinden die deze verhalen los krijgt en vervolgens met dat toekomstdenken aan de slag gaat. ‘Eén raadslid als ambassadeur, die de verbinder kan zijn tussen al die verhalen’, merkt hij op. ‘En die het gedeelde belang omzet in acties, vormen, interventies en projecten.’

EXPERIMENTEERRUIMTE

Op 22 mei komt alles samen in Utrecht. Tijdens de Inspiratiedag Toekomstdenken in het Lokale Bestuur start het netwerk van ambassadeurs en presenteert Twaalfhoven een ‘menukaart’ met tips en ideeën

voor gemeenten die met Toekomstdenken aan de slag willen. Zoals het organiseren van een jaarlijkse raadsvergadering die alleen maar over de opgaven voor de lange termijn gaat. Of het op een andere manier luisteren naar burgers en inventariseren wat zij echt belangrijk vinden als het gaat over de toekomst.

Twaalfhoven: ‘Maar het gaat ook over het creëren van een symbool of een ritueel dat staat voor de toekomstige generatie en dat als raad omarmen.’ Zo staat er in verschillende raadzalen een Toekomststoel voor het raadslid dat nog geboren moet worden, een initiatief van voormalig D66-leider Jan Terlouw. Onder meer in Amsterdam, Land van Cuijk en Brunssum is zo’n stoel geplaatst.

Een ander concept is ‘Taakdemocratie’. ‘Dat is een manier van kijken naar complexe maatschappelijke onderwerpen, waarbij het dus niet gaat om snelle verkiezingswinst maar om het samen zoeken naar langetermijnoplossingen voor de toekomst. Onderwerpen die om experimenteerruimte vragen en om raadsleden die het leuk vinden om er eens op een andere manier in te duiken.’

Ron Antens, raadslid (GroenLinks) in Tilburg:

‘STAP OVER JE EIGEN SCHADUW HEEN’

‘Als voorzitter van de raadswerkgroep Tilburg 2050 werk ik mee aan het opstellen van een visie over hoe de stad er dan uit zou kunnen zien. Brede Welvaart is daarbij een van onze uitgangspunten. Om tot die visie te komen, zijn wij overal in de stad en in de dorpen gaan rondvragen hoe mensen die toekomst het liefst zien. Door niet mijn jasje van GroenLinks aan te trekken, maar een Tilburg 2050-jas, werden die gesprek-

ken heel anders dan wanneer ik campagne voer op de markt. Ik merkte dat eigenlijk iedereen het klimaat en een groene omgeving belangrijk vindt. De stad is versteend en het wordt steeds warmer. Een andere rode draad is dat iedereen leefomgeving en sociale context ontzettend belangrijk vindt. We beseffen allemaal dat we ooit oud worden en hoe fijn het dan zou zijn om hulp en ondersteuning van dichtbij te hebben. Mijn tip voor andere gemeenten en raadsleden die ook met toekomstdenken aan de slag willen: denk breed, stap over je eigen schaduw heen, kijk en vergeet de politieke kleuren. Dit gaat om zaken die we allemaal belangrijk vinden.’

Hét overzicht van vacatures binnen gemeenten voor hoger opgeleiden.

AUTOMATISERING/ ICT

- **IT enterprise portfolio-manager IV**
Eindhoven
- **Systeembeheerder**
Nunspeet

BESTUURLIJK

- **Sectormanager mens, organisatie en communicatie**
Alphen aan den Rijn
- **Communicatieconsulent**
IJsselstein
- **Bestuursadviseur**
Maasdriel
- **Communicatie-medewerker**
Nijkerk
- **Senior communicatie-adviseur**
Nissewaard

DIENSTVERLENING/ FACILITAIR

- **Juridisch adviseur burgerzaken**
Haarlemmermeer
- **Specialist burgerzaken**
Vught

FINANCIEEL/ ECONOMISCH

- **Adviseur subsidies**
Alphen aan den Rijn
- **Strategisch adviseur economische zaken**
Amstelveen
- **Teamleider financiën en control**
OVER-gemeenten (Wormer)
- **Senior financieel adviseur**
Voorschoten
- **Strategisch adviseur economie**
Zaanstad

ONDERWIJS/ WETENSCHAP/ CULTUUR

- **Senior beleidsadviseur onderwijs**
Huizen
- **Beleidsadviseur onderwijs**
Zaanstad

OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

- **Adviseur veiligheid en crisisbeheersing**
Bodegraven-Reeuwijk
- **Teammanager openbare orde en veiligheid**
De BUCH (Castricum)

- **Adviseur ondermijning**
Lansingerland
- **Jurist handhaving**
Lelystad

PERSONEEL/ ORGANISATIE

- **HR-adviseur**
Almelo
- **HR-adviseur**
Wassenaar

RUIMTELIJKE ORDENING

- **Sectormanager buiten-ruimte en stadsbeheer**
Alphen aan den Rijn
- **Gegevensbeheerder WOZ**
Amstelveen
- **Planeconoom**
Amstelveen
- **Directievoerder wegbeheer**
Eindhoven
- **Jurist openbare ruimte**
Eindhoven
- **Senior projectmanager bouwprojecten**
Haarlem
- **Vergunningverlener/ coördinator Omgevings-wet**
Kampen
- **Adviseur ruimtelijke ordening**
Noordwijk

- **Junior verkeerskundige**
Soest
- **Beleidsadviseur netcongestie en bedrijven**
Tilburg
- **Senior planeconoom**
Westland
- **Projectleider civiele techniek**
Zaanstad

SOCIALE ZAKEN/ WERKGELEGENHEID

- **Beleidsadviseur sociaal domein**
IStroom (Duiven)
- **Teamleider schuld-dienstverlening**
Emmen
- **Fraudepreventiemedewerker sociaal domein**
Gooise Meren
- **Contractmanager sociaal domein jeugd**
Leeuwarden
- **Consulent schuldhulpverlening**
Velsen

WELZIJN

- **Jeugdhulpverlener (taakaccent basisscholen)**
Amstelveen
- **Wmo-consulent**
Edam-Volendam
- **Jeugdconsulent**
Nieuwegein

Colofon

VNG Magazine is het officiële orgaan van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Vragen aan de VNG? Bel het team Informatievoorziening, tel. 070-373 83 93, info@vng.nl

Uitgever Dineke Sonderen, Sdu BV, tel. 070-378 99 24 **Hoofdredactie** VNG **Chef redactie** Rutger van den Dikkenberg **Redactie** Leo Mudde, Marten Muskee, Monique Westenbroek **Medewerkers** Marije van den Berg, Geerten Boogaard, Sandra Braakmann, Pieter van den Brand, Jiri Büller, Annemieke Diekman, André Krouwel, Sanne van der Most, Martijn van der Steen, Erwin Vogelaar

Contact redactie tel. 070-378 96 43, redactie@vngmagazine.nl

Ontwerp Fier.media **Vormgeving** Monique Westenbroek

Druk Senefelder Misset, Doetinchem

Advertentie-exploitatie Cross, tel. 010-742 10 20, traffic@cross.nl

Abonnementen Gratis voor burgemeesters, wethouders, gemeentesecretarissen, raads- en commissieleden, raadsgriffiers, parlementariërs en ambtenaren bij gemeenten en stads- en streekgewesten. Aanvragen en wijzigingen: www.vng.nl, vngleden@vng.nl

of 070-3738393

Betaalde abonnementen Prijs jaarabonnement: 208 euro (excl. 9% btw). Sdu Klantenservice, www.sdu.nl/service, tel. 070-378 98 80.

Schriftelijk opzeggen uiterlijk twee maanden vóór het einde van de abonnementsperiode bij Sdu Klantenservice, Postbus 20025, 2500 EA Den Haag

Mis niets!

Neem nu een jaarabonnement op VNG Magazine via sdu.nl/service of bel naar 070-378 98 80

BLIJF OP DE HOOGTE VAN HET LAATSTE GEMEENTENIEUWS

Snel en
gemakkelijk

Schrijf je in voor onze gratis nieuwsbrieven!

- Het belangrijkste gemeentenieuws, achtergronden, opinieblogs en méér, 2x per week in je mailbox
- Houd je je bezig met bedrijfsvoering, het sociaal domein, ruimte en/of veiligheid? Schrijf je dan ook in voor onze themaniewsbrieven

Gemeente.nu

SCHRIJF JE SNEL EN EENVOUDIG IN VIA
[GEMEENTE.NU/NIEUWSBRIEVEN](https://gemeente.nu/nieuwsbrieven)

Sdu

De eerste **betrouwbare** **AI-tool** voor gemeenten

AI-TOOL GENIA-L

Met de opkomst van AI ontstaan nieuwe mogelijkheden in verschillende sectoren. GenIA-L is ontworpen om optimaal gebruik te maken van deze technologie. De tool gebruikt geavanceerde algoritmen in combinatie met een uitgebreide database van juridisch gevalideerde bronnen. Dit stelt gebruikers in staat om snel en nauwkeurig antwoorden te vinden op complexe vragen.

Privacy en Veiligheid

Privacy en Veiligheid GenIA-L garandeert de privacy en veiligheid van zijn gebruikers. Prompts worden niet opgeslagen en de tool opereert binnen een gesloten omgeving.

Vertrouwen in AI

Transparantie is een belangrijk kenmerk van GenIA-L. Het stelt gebruikers in staat om de bron van elk gegenereerd antwoord te traceren. Door de mogelijkheid te bieden om de betrouwbaarheid van de informatie te verifiëren, vergroot GenIA-L het vertrouwen in AI-gedreven onderzoek.

Meer dan alleen antwoorden

GenIA-L gaat verder dan het simpelweg genereren van antwoorden. Het helpt ook bij het verwerken van de antwoorden. Of het nu gaat om het opstellen van e-mails aan klanten, het samenvatten van meerdere antwoorden of het herformuleren van antwoorden in alledaagse taal, GenIA-L is ontworpen om professionals te ondersteunen in hun dagelijkse werk.

Meer weten? Neem dan contact op met:

Bas Vermeer
Innovatie consultant
+31 (0)6 10430004
b.vermeer@sdu.nl

GenIA-L zelf ervaren? Ga naar **sdu.nl/genial**

Sdu